

**”WHO EDITS THE ENCYCLOPEDIA SHAPES
THE KNOWLEDGE WE ARE CHOOSING TO
REMEMBER.”**

ADRIANNE WADEWITZ

Innehåll

	Förord				
1.	Vad är Afrika pågår?	2.6.5	Nr 10: Kayo Mpoyi	3.1	Möjligheterna finns inuti utmaningarna
1.1	Bakgrund	2.6.6	Nr 11: Stephen Nii-Adu Mensah	3.2	Dekoloniseringens begär
1.2	Teori & Metod	2.6.7	Nr 12: Asli Abdulrahman	4.	Efterord
1.3	Ordval och begrepp	2.6.8	Nr 13: Bodhari Warsame	5.	Vilka är vi?
2.	Vad har vi gjort?	2.6.9	För flera möten	5.1	Styrgrupp
2.1	Ett rum på Etnografiska museet - en dialogyta	2.7	Konstnärssamarbeten	5.2	Projektgrupp
2.1.1	Föremålsmontrarna	2.7.1	Marcia Harvey Isaksson	5.3	Praktikanter i projektet
2.1.2	Väggarna		- Vävare i väst/Weavers in the West	6.	Litteratur
2.1.3	Samplebar	2.7.2	Christian Nyampeta - Det var vackert ibland/Sometimes it was beautiful		Bilaga A. Tool-kit 1 från Afrika pågår: Möte med orden
2.1.4	Interaktionen	2.7.3	Cecilia Järdeemar & Freddy Tsimba – Ett omformulerat möte/Reframing the Encounter		Bilaga B. Tool-kit 2 från Afrika pågår: Möte med samlingarna
2.2	Ett rum på webben	2.7.4	Amina Zoubir - My Body is not for Sale		Bilaga C. Lista över program och seminarier
2.2.1	Publikt publicerat material	2.7.5	Roberto N Peyre - Sonaxis		Afrosvensk historievecka på Etnografiska museet
2.2.2	Externa plattformar	2.7.6	Konstnärskollektivet OUFF - Remixing the Future		2017–2021
2.2.3	Social media	2.7.7	Sara Ouhaddou - Une conversation banale		Program utanför Afrosvensk historievecka
2.3	Den svarta tråden	2.8	Samarbeten med Konstfack		Deltagande hos andra arrangörer
2.4	En dörr till nya samarbeten	2.8.1	Reseach Lab - Renegotiating Material Culture		Bilaga D. Möte om afrosvenskt arkiv
2.4.1	Tensta konsthall	2.8.2	GFI - Re-remembering Saint-Barthélemy		Bilaga E. PM om stöd till koordineringen av
2.4.2	Empowering Women's Histories	2.9	Berikade samlingar		Afrosvensk historievecka
2.4.3	Nya ansökningar om F&U-medel	2.10	Afrosvensk historia		Fotnoter
2.4.4	Stockholms kvinnohistoriska	2.10.1	Produktioner		
2.4.5	Afrosvenskarnas riksorganisation	2.10.2	Idén om ett afrosvenskt arkiv		
2.4.6	Kulturföreningen Tryck	2.11	Målgrupp: Skolan		
2.4.7	National Black Theater of Sweden - Black Memory	2.11.1	På museet		
2.4.8	Afripedia	2.11.2	På webben		
2.4.9	STHLM Dans	2.12	Publika program		
2.5	Breddade kontaktnät	2.12.1	Afrosvensk historievecka		
2.6	Möte med samlingarna	2.12.2	Övriga publika program		
2.6.1	Nr 1: Dusit Abdiali	2.12.3	Deltagande hos andra arrangörer		
2.6.2	Nr 2: Lukas Mesfin	2.13	Block party		
2.6.3	Nr 3-8 Tensta konsthall	3.	Rekommendationer		
2.6.4	Nr 9: Raymond Peroti				

1.0 Vad är Afrika pågår?

Afrika pågår är ett utforskande och metodutvecklande projekt med syftet att, ur fördjupad kunskap, forma nya berättelser om den afrikanska kontinenten. Arbetet har bedrivits tillsammans med projektets primära målgrupp: svenskar med ursprung i den afrikanska diasporan. Projektet initierades 2017, och ligger i linje med Världskulturmuseernas långsiktiga strategi för kontinenten Afrika (2017) samt det övergripande målet att göra myndighetens museer angelägna för fler medborgare. Afrika pågår har bestått av uppåt femtio delprojekt, av väldigt olika karaktär.

Det övergripande temat "Afrika" är egentligen orimligt, överskådligt stort. Projektet är ett försök att grepa en hel kontinent med ett slags mosaikmodell. På ett sätt var det kanske ett omöjligt uppdrag. Å andra sidan öppnade det möjligheter att fånga de många samband som finns mellan olika länder på kontinenten, och utanför den. Nutida nationsgränser är tydligt präglade av kolonialismen, men ideer och förändringsprocesser bryr sig sällan om sådant. Med mosaikmodellen blev det möjligt att mer fritt följa dem i spåren och fånga in en del av samspelet mellan t ex olika språkområden och kolonialmakter.

En central ambition har varit att söka göra samlingarna från Afrika mer relevanta, för fler och nya målgrupper. Med hjälp av publiken, och i samarbete med olika externa aktörer (forskare, konstnärer, aktivister) i både Sverige och Afrika, har en mängd aktiviteter genomförts under projektiden. Ett inslag var skapandet av ett utställningsrum på Etnografiska museet, med plats för olika tillfälliga aktiviteter och evenemang. Där var tanken att testa olika sätt att aktivera samlingarna och skapa intressanta möten med publiken.

Afrika pågår har också gjort avtryck på många andra sätt, både inom Etnografiska museet och utanför. Projektet har arbetat med olika programserier, workshops, konstnärligt utforskande av samlingarna och nya skolprogram. Projektet har också bedrivit uppsökande verksamhet och samarbetat med aktörer som Konstfack och Tensta konsthall. En återkommande aktivitet har varit publika program inom ramen för den Afrosvenska historieveckan, som uppmärksammas varje år i början av oktober.

Namnet "Afrika pågår" valdes för att understryka projektets höga och vida ambitioner. Utgångspunkten var kontinentens oändliga mångfald och otåliga föränderlighet. Men projektet ville också ge plats för den myriad av möjligheter som finns i nutidens sätt att närma sig och aktivera de historiska samlingar och kunskapsområden som Världskulturmuseerna förvaltar.

Viktiga inslag i projektplanen byggde på fysiska möten mellan människor, och drabbades i likhet med andra publika verksamheter hårt av den COVID-19-pandemi som drabbade världen på våren 2020. Planerade aktiviteter måste ställas in eller styras om till digitala distanslösningar. Vid en tillbakablick på de gångna åren kan konstateras att projektet ändå fått fantastiskt mycket gjort. Medarbetarna på Världskulturmuseerna har knutit goda kontakter med många utomstående, och fått lära sig mycket om nya sätt att arbeta. Det tar vi med oss in i framtiden, och det är värdefullt, för det finns fortfarande mycket kvar att göra.

1.1 Bakgrund

Våren 1983 invigde Etnografiska museet sin första permanenta utställning om Afrika, "Sundi Mongo – en by i Kongo". Den visade en bakongo-by i nuvarande Zaire, och hade ambitionen att skildra ett mer samtida Afrika än tidigare utställningar. I rummet fanns en uppbyggd miljö, men också flera små modeller, som arbetades fram av konstnären Anders Åberg. Fokus låg på 1970-talet, men även det alldeles samtida blir med tiden omodernt. Framställningen kom alltmer att uppfattas som problematisk och föråldrad. Utställningen stängdes för publik och började rivas 2016.

I dess ställe ville Världskulturmuseerna pröva något annat, något nytt som ännu inte riktigt tagit form. Afrika pågår som projekt var tänkt att undersöka vad det skulle kunna vara. Ett försök att hitta nya vägar att arbeta med de afrikanska samlingarna, i direkt dialog med svenskar med afrikansk bakgrund. Tanken var också att denna fleråriga undersökningsprocess skulle lägga grunden för en framtida presentation av Afrika på museet. Kanske något mer beständigt?

Museet har samlingar från 46 av Afrikas 54 länder, över 36 000 föremål och mängder av fotografier, men detta är inte särskilt känt för en bredare publik. En orsak till det är att samlingarna har ingått i en ålderdomlig, och ofta problematisk, berättelse om Afrika och afrikaner. Samlingarna berättar trots detta om Sveriges och svenskarnas relationer med kontinenten Afrika, men också om hur människor från Afrika har flyttat hit och verkat här. Projektet har velat utforska dessa samlingar tillsammans med representanter för den afrikanska diasporan i Sverige. Vilka föremål vill de se, vilka regioner önskar de utställningar om, och vilka teman kan vara intressanta för föredrag och andra aktiviteter? Hur borde den afrikanska historien, och kontinentens många länder och kulturer, presenteras på museet?

Som inspiration för arbetet fick projektgruppens deltagare 2017 möjlighet att göra en studieresa till National Museum of African American History and Culture i Washington. Resan gav en inspirerande och viktig gemensam utgångspunkt för det fortsatta arbetet. I synnerhet var det värdefullt att en större grupp med olika professionsroller kunde dela upplevelsen. Kolleger i projektgruppen har senare haft förmånen att delta i en kollegial workshop på nederländska Nationaal Museum van Wereldculturen (NMVW) inför deras, besläktade, arbete med en omdaning av Afrika Museum i Berg en Dal. Sådana utblickar har bekräftat att projektet Afrika pågår ligger i tiden. Världskulturmuseerna är inte ensamma om att, med den samtida museologin i ryggen, försöka närma sig frågor om dekolonisering och nya tolkningstraditioner.

Kvinna på marknaden i Abeokuta, Nigeria
Ur Etnografiska museets bildsamling.
Bildarkivnummer: 0221.i.0017
Foto: G. Bolinder. 1930

1.2 Teori & Metod

Afrika pågår tar sitt avstamp i en kontinuerlig och djupgående kritisk hållning gentemot etnografiska museer och den antropologiska vetenskapen. Det här är en kritik som länge funnits i samlingarnas ursprungsländer, och i den afrikanska diasporan. Idag har dessa tankar fått en bredare spridning i den svenska och europeiska allmänheten. Kärnan i kritiken är att museet var en del av Europas koloniala projekt, och att samlingarnas fortsatta existens i Europa riskerar att befästa och normalisera den maktordning den koloniala eran skapade. Vi som arbetar på museet måste därför också vara uppmärksamma på koloniala och rasistiska tankefigurer som förmedlas och permanenteras genom museets arkiv, språkbruk, konventioner och utställningspraktiker. Projektet utgår ifrån att arbetet med museets samlingar och ämnen hela tiden måste förhålla sig till denna kritik. Afrika pågår är därför en del av ett bredare samtal om att *dekolonisera* eller *avkolonisera* museer, vetenskap och universitet, ett samtal som intensivt har präglat de senaste åren, men som även har en längre museologisk historia (se t ex Bennett 2004; Bodenstein m.fl. 2022; Macdonald 2022; Modest m.fl. 2019).

Begreppet "dekolonisera" är för många problematiskt, dels för att det kan betyda så många olika saker, men också för att museer ibland använder etiketten som ett ytligt sätt att påskina förändringsarbete, där i själva verket mer komplexa och tidskrävande processer skulle behövas (Giblin m.fl. 2019; Odumusu 2020). Begreppet kritiserar därför gärna av progressiva röster för att göra alltför lite (godhetssignalering), eller av konservativa för att göra alltför mycket (politisering av museiarbetet).¹ Begreppets nutida användning har sitt ursprung i Anibal Quijanos texter (till exempel Quijano 2000), där han hävdade att moderniteten präglas av det koloniala tillståndet (modernity/coloniality) som flera hundra år av europeisk kolonialism och imperialism har inpräntat.

En viktig del av en kritisk blick på historien handlar om att utforska och berätta om samlingen och museets framväxt under 1700–1900-talen, vilket skedde parallellt med (och ofta sammanflätat med) koloniala processer och tankesätt. Många av Etnografiska museets centrala aktörer såg samlade som en del av det undvikliga spridandet av civilisation och kristendom till koloniserade territorier och folk.² Detta själv-

påtagna civilisatoriska uppdrag ledde till en paradox: man stödde, deltog i och profiterade på den våldsamma och avhumaniserande erövringen av samhällen i Syd, och förstörelsen av kulturarv och kulturella traditioner. Samtidigt samlade man in och "räddade" detta kulturarv för att visa upp det på museer i Europa (Hicks 2020; Nguyễn 2019). För många besökare med ursprung i de kulturer och samhällen som kolonialismen försökte utplåna (eller i alla fall underordna) är ett besök på Etnografiska museet en påminnelse om denna ouppklarade paradox, och om kvardröjande rasism och utanförskap i samtiden.

I projektet Afrika pågår har frågan om att göra museet mer inkluderande varit i förgrunden. Hur kan museet vara en omtänksam och gästfri värd för alla våra besökare, det vill säga omfama en "hosting and hospitality approach" (Odumusu 2020:296)? Många forskare har lyft fram svårigheterna med att reformera en i grunden kolonial institution, som denna diskussion pekar på (Odumusu 2020; Modest 2019; Giblin m.fl. 2019). Alla är överens om att det inte finns någon snabb lösning. Att leva med denna historia handlar om långsiktigt, målmedvetet och självkritiskt arbete.

Några begrepp som bär denna självkritiska ansats:

MUSEUM AFFORDANCES:³ Detta perspektiv, som anpassats av antropologen Paul Basu, fokuserar på hur samlingarna kan aktiveras i dagens samhälle på sätt som inte bortser från deras historiska belastningar (hur de samlades in och vilka idéer de ursprungligen var tänkta att illustrera), men inte heller låter sig helt definieras av de kunskapssystem som samlarna befann sig i (t ex social evolutionism, kolonialism, rasism). Kan till exempel rasbiologiska bilder användas som källor till släkthistoria eller estetisk inspiration för kläder, frisyrier, utsmyckningar, trots att de producerades för att påvisa fenotypisk/biologisk skillnad och rasistiska hierarkier? Kan föremål som skrevs in i evolutionära modeller av "primitivism" eller "kulturell förfining" fungera som inspiration för nutida estetiska nytolkningar? Föremålets affordance är denna balansgång av (framtida) möjlighet och (historisk) begränsning, som projektets aktivering av samlingarna har varit tvungen att navigera.

KREOLISERING: En kritisk hållning gentemot samlingens representativitet och de rigida kategoriseringar i vilka den europeiska moderniteten (och de akademiska disciplinerna) har tvingat in materialet. Det första problemet (**representativitet**) handlar om att samlingarna speglar de geografiska områden som (särskilt) svenska samlare genom historien hade tillgång till, men inte nödvändigtvis "Afrika" som kontinent. För Världskulturmuseernas samlingar betyder det till exempel nedre Kongo genom militärer och missionärer, Kamerun genom handelsbolag, Kenya via plantageägare, Sydafrika och Etiopien/Eritrea genom missionärer. Det andra problemet (**rigida kategoriseringar**) innebär att samlingarna vid museet har tolkats och ordnats utifrån kategorier som formulerats av akademiska discipliner, inflytelserika idéströmningar, samt museipersonalens och samlarnas enskilda intressen. Föremål placeras i ömsesidigt uteslutande kategorier: "religion", "musik", "textil", "jordbruk", "konst" eller "keramik" och i etniska fack: "kongo", "yoruba", "zulu" eller "tigrean". Ibland har kategoriseringen skett utifrån rena tillfälligheter och personliga preferenser, men ofta bekräftar den en eurocentrisk, androcentrisk, kolonial världsbild. Konsekvensen blir att ganska snäva perspektiv från 1800-talets slut har dolt viktiga aspekter av föremålens kulturella och sociala mening, inte minst deras betydelse i ursprungssamhället.

För att luckra upp samlingens historiska kategorier föreslår Viv Golding (2013) en strategi som "kreoliserar" museet och dess samlingar. Mot den koloniala samlingens binära uppdelning i rena kategorier ställer Golding en syn på kultur som hybrid, blandad, i ständig rörelse och öppen för att ge och ta emot. På liknande sätt har projektet Afrika pågår försökt utmana strikta gränsdragningar mellan svart/vit, Afrika/Europa, objekt/subjekt, mellan etniska tillhörigheter, funktioner och världsbilder. Vi har dels försökt utöka samlingens gränser både konceptuellt och geografiskt. Inget av de förvärv av föremål som skett i projektet (Zoubir, Harvey-Isaksson, Ayivi, Ayissi) är tänkta att representera en "ren" eller "traditionell" kultur. Dels beror detta på att en sådan nog aldrig har funnits, dels på att migration och kulturell öppenhet alltid har präglat den afrikanska diasporan. Vi har därför letat efter och lyft fram den afrikanska kulturen och historien i samlingar och på platser i andra regioner. Utställningen Kreol (2017-2022) skildrade till exempel det transatlantiska slaveriets inflytande på den karibiska kulturen. Ett konsekvent fokus på afrosvensk historia visar att Afrika och afrikaner länge varit en del av svensk historia och har påverkat svensk kultur.

Vi har även omtolkat befintliga samlingar, genom ny forskning och samarbeten med aktörer både i Sverige och på den afrikanska kontinenten. Ett exempel är samarbetet med Women's History Museum i Zambia, som har bidragit med att fördjupa samlingens sociala betydelse och ge en kritisk omtolkning av koloniala föreställningar om funktion och social historia. Vi har dessutom funnit andra berättelser om vem som samlat in föremålen, bortom den stereotypa manliga upptäcktsresanden och forskaren.

Ett annat sätt att "kreolisera" museet är genom att utmana de kunskapssystem som historiskt har styrts verksamheten, inte minst de vetenskapliga ämnena antropologi, geografi, arkeologi och konsthistoria. Projektet har därför ofta ställt frågor om vem som är expert, vad som utgör relevant kunskap och vem som har tolkningsföreträde.

RESONANS: Projektets kanske svåraste utmaning var att bjuda in huvudmålgruppen, afrosvenskar, att delta, med vetskapen om att många i denna kategori betraktar museets historia och verksamhet med djup misstänksamhet. Konsthistorikern och curatören Temi Odumosu (2015) menar att känslan är en reaktion på att bli betraktad som exotisk, som ett problem eller som del av ett traumatiskt arv. Dessa teman lever kvar från det koloniala museet, samtidigt som kolonialismen som sådan inte ses som del av den nationella (i det här fallet danska) historien. "How do you make new, non-specialist users 'at ease' in a historic palace, contemporary gallery or ethnographic museum? What constitutes a proper welcoming?" (Odumosu 2015:116). De fall projektet framgångsrikt har erbjudit ett sådant välkomnande, är när verksamheten uppnått resonans med målgruppen. Idéhistorikern Klas Grinell (2022) diskuterar begreppet som det används av den tyske filosofen Hartmut Rosa: "Resonans är något som händer och som vi direkt kan känna igen, men som ingen kan helt kontrollera eller ta för givet...Resonans är enligt Rosa inget känslotillstånd, utan ett sätt att relatera till världen. Negativt uttryckt kan det sägas vara upplevelsen av att inte känna sig främmande inför världen (alienerad). I sin mest fysiska betydelse uppstår resonans när två eller fler objekt påverkar varandra så att de kommer i samklang, vilket förutsätter **tid, närvaro, självkänsla och öppenhet**."⁴

Självkänsla och öppenhet kan vara att upprätthålla ett rakt och ärligt förhållningssätt till museets historia, och att prata om denna historia i program och utställningar. Närvaro kan vara att tillåta sig ett mått av subjektivitet (vilka är vi som representerar museet och hur är vi positionerade?), utan att för den skull ge upp evidensbaserade metoder för att öka kunskapen om samlingarna. I detta sammanhang kan vi fråga oss: vilken betydelse för projektets trovärdighet i målgruppens ögon hade det faktum att tre medarbetare i projektgruppen själva identifierar sig som afrosvenskar? Tid kan handla om att lyssna på målgruppen när det gäller vilka frågeställningar och ämnen de vill ta upp och att noggrant förbereda program i samverkan med målgruppen: vem talar, vem är experten, vem får betalt för sitt arbete?

Med hjälp av ett sådant systematiskt arbete kan museet uppnå stunder av resonans med olika målgrupper, vilket hjälper oss att skapa en ny historia (utan att sudda bort den gamla) tillsammans med nya generationer av besökare.

Kärl (Umfuma wamaka) som missionärsfrun Sara Zulu (på bilden i mitten) i Ifaye i dagens KwaZulu-Natal, Sydafrika, tillverkade och donerade till Svenska missionsutställningen. Etnografiska museet, inv. nr. 1907.14.0222
<https://collections.smvk.se/carlotta-em/web/object/2059951>

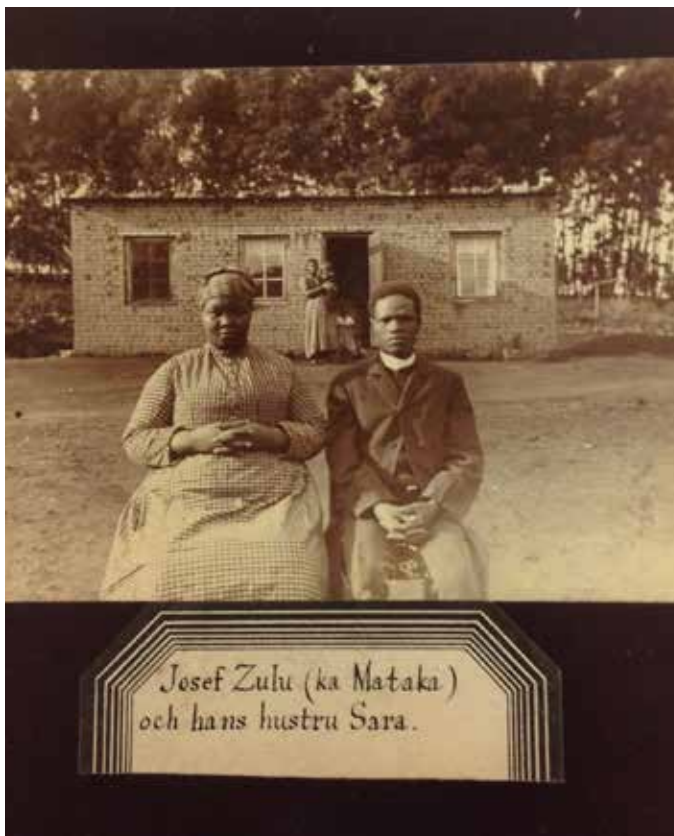

Foto: Svenska kyrkans arkiv, Uppsala.

Foto på kvinna med barn som maler mjöl i södra Zambia, ca 1927-31. Vid en WHMZ workshop 2021 på landsbygden i södra Zambia berättade deltagare att malstenen (iziyo) är central för tonga-kvinnors identitet och inte endast ett materiellt objekt. Den placeras på en kvinnas grav efter hennes död.
 Fotograf: Lidio Cipriani.
 Etnografiska museet, inv. nr. 0241.0105
<https://collections.smvk.se/carlotta-em/web/object/2689275>

1.3 Ordval och begrepp

Arbetet i Afrika pågår har i hög utsträckning handlat om att bygga broar mellan museets samlingar och en ny publik. Sådant arbete riktar ett obarmhärtigt skarpt ljus på det språk som beskriver samlingarna i museets föremålsdatabas. Informationen där bygger på ibland flera hundra år gamla källor, och ekar ofta av en äldre tids syn på världen och vetenskapen. Det gäller inte bara de afrikanska samlingarna, men blir kanske som allra tydligast där. Det växande intresset för publik öppenhet och länkade data (#LOD) ökar också intresset för terminologin, både inom och utom organisationen.⁵

Arbete pågår med översyn av befintlig metadata (beskrivande data), men det är en tidskrävande process som måste göras med eftertanke. Det handlar ju inte om att bara hitta alla instanser av ett visst begrepp, och ersätta det med ett annat. Eftersom föråldrade ord kan bidra i förståelsen av en samtida kontext raderas de inte. Gamla beskrivningar flyttas i stället ned i strukturen på en datapost. Det går alltså fortfarande att söka på utmönstrade begrepp, men i träfflistan ser man de nya. Databasens användare möts också av en övergripande brasklapp som förvarnar om potentiellt stötande innehåll, men kanske skulle ytterligare insatser behövas.

Det som gör orden i databasen särskilt problematiska är att de tenderar att läcka ut i andra texter, och bli synliga i text utställningar och publikationer. Som vanligt är Världskulturmuseerna inte först med att möta den här typen av utmaningar, utan de delas med många andra institutioner. Pitt Rivers Museum i Oxford har bearbetat frågan i projektet "Labeling Matters" och bl a omformulerat etiketter i samarbete med repre-

sentanter från den afrikanska diasporan i Storbritannien. Det stora konstmuseet Rijksmuseum i Nederländerna hör också till dem som arbetar målmedvetet med problemet, men det tar tid. När Rijksmuseum på sitt omsorgsfulla sätt processat femton termer har de uppdaterat metadata för omkring 900 poster i sin databas, och samtidigt uppdaterat utställningstexter så att de stämmer med den nya informationen.

Även NMVW i Nederländerna brottas med sin nedärvda terminologi, och har funderat över bästa sättet att hantera föråldrade och missvisande begrepp, vid registrering såväl som publikt arbete. Eftersom andra institutioner ofta ber dem om råd, har de samlat sina reflektioner och rekommendationer i "Words Matter – an unfinished guide to word choices in the cultural sector" som kan hämtas här: <http://materialculture.nl/en/words-matter> Den har varit ett gott stöd i arbetet inom Afrika pågår.

Ett separat men besläktat problem, rör de daterade, exotiserande och ibland erotiserande perspektiv som präglar en del av museernas fotografiska samlingar. Även om metadata korrigeras kan enskilda fotografier förmedla, och reproducera, alldeles falska bilder av verkligheten och det förflutna.

Världskulturmuseernas databas skuggar idag en del bilder, som är tabu i sin ursprungskultur, så att det krävs ett extra klick för att komma åt dem, men ytterligare insatser kan behövas även på bildområdet. Som stöd i det fortsatta arbetet har projektet utarbetat tool-kit 1, Möte med orden, som kommer att pilottestas internt 2023-2024 innan det kan spridas i vidare kretsar. (se bilaga A)

2. Vad har vi gjort?

2.1 Ett rum på Etnografiska museet - en dialogyta

Det rum som byggdes upp för Afrika pågår var tänkt att fylla flera funktioner. Det skulle vara både scen, verkstad, utställning, bibliotek och vardagsrum för publiken. Dessutom fanns behov av att visa tvådimensionella material eller projektioner på en av väggarna, och t ex dans och performance på golvet.

Rummet byggdes centralt i museet, på den yta där Sundi Mongo tidigare stått. Det formgavs av Yinka Ilori, en London-baserad konstnär och inredare, som tidigare utformat flera uppmärksammade offentliga miljöer för bl a London Design Festival, Selfridges och Somerset House. Ilori är född i Storbritannien 1987. Han har rötter i Nigeria och arbetar ofta med inspiration av västafrikansk mönstertradition. Iloris studio beskriver sig som colour-obsessed (färgbesatt) och Afrika pågår-rummet blev också en gnistrande, ljus färgexplosion. Långt ifrån de dämpade jordfärger som annars ofta får sätta tonen för museiberättelser om Afrika.

2.1.1 Föremålsmontrarna

I rummet finns ett par montrar med originalföremål ur de afrikanska samlingarna. Där visades till en början en akonogoli (ett slags fiol) från Tanzania, en nkisi (ett kraftföremål) från Gabon, en sansa (ett tumpiano) från Brasilien, en sköld från Etiopien, en trumma från Ghana med tillhörande trumpinnar samt en träskulptur från Nigeria. Föremålen valdes som exempel på nytolkningar inom aktuell forskning. Vad som från början samlats in och registrerats som typiskt för en viss folkgrupp, kan t ex förstås på nya sätt och ges nya innebörder, när det möter moderna analysmetoder och forskningsperspektiv.

Innehållet i montrarna har bytts ut en gång. 2020-2022 visade de västafrikansk textil (tyger och plagg) från Elfenbenskusten, Ghana, Sierra Leone och Togo. Urvalet denna gång tog sin utgångspunkt i ett övergripande fokus på textila tekniker och mode. Annexutställningen Den svarta tråden på Världskulturmuseet i Göteborg (se nedan) och Marcia Harvey Isacsons arbete med Weavers in the West var parallella inslag på samma tema.

Under 2023 planeras ytterligare ett föremålsbyte. Textilierna kommer då att ersättas av musikinstrument, och eventuellt fotografier, som blir ett fint komplement till den Samplebar som 2022 installerades i rummet (se nedan).

2.1.2 Väggarna

Som stöd till föremålen i montrarna skapades ett bildspel som visade de först utställda objektens geogra-

fiska ursprung på kontinenten. Senare har samma yta använts också för andra bildspel och filmvisningar. I rummet finns också stationer med videoskrmar och hörlurar där besökaren kan ta del av en del inspelat material, intervjuer och videoproduktioner som tagits fram inom projektets ram (se nedan).

Eric Basirs serienovell Family (se nedan) finns monterad i storformat på väggen. Strax intill finns en miniutställning med porträtt av mer eller mindre kända afrosvenskar ur historien, med korta levnadsteckningar. I rummet finns också ett litet bibliotek, med skönlitteratur och fackböcker som på olika sätt speglar afrikanska och afrodiaporiska erfarenheter.

2.1.3 Samplebar

I maj 2022 installerades en Samplebar i rummet. Det är ett slags interaktiv musikstation där ljudet styrs med klotsar på en bordsyta med sensorer. Stationen är intuitivt användarvänlig, och vem som helst kan pröva sig fram till sin egen musik.

Samplebar är framtagen av Håkan Lidbo, konstnär, musikproducent och uppfinnare, född i Sverige 1965. Den station som står på Etnografiska museet innehåller till en början klanger från Kenya, men förhoppningen är att kunna utveckla innehållet med mer afrikansk musik, och eventuellt även nygjorda fältinspelningar.

2.1.4 Interaktionen

Rummet planerades för att skapa förutsättning för dialog och interaktion med besökare. Planer fanns för öppningsbara montrar, så att museets personal skulle kunna ta fram och visa föremål för besöksgrupper i så kallade handling sessions. Idéer fanns kring en digital station med sökgränssnitt till museets föremålsdatabas, och olika metoder diskuterades för att fånga in besökarnas reaktioner och synpunkter på det som visas.

Strävan var att etablera ett rum som skulle kunna fyllas med massor av aktiviteter, dialoger och program. En yta som skulle kännas välkomnande också för ovana besökare, och ge plats för en dubbelriktad kommunikation mellan dem som jobbar på museet och dem som inte gör det. För att ett sådant generöst och tillåtande rum ska fungera bra behövs ett aktivt värdskap, och projektet hade även planer på att rekrytera en dedicerad dialogvärd.

Kronprinsessan Victoria besöker Etnografiska museet och provar Sample Bar.
Foto: Oliver Lindkvist

Övre bild
Bild från interiören till Afrika Pågår.

Nedre bild
Den välmeriterade fd franska fotbollsspelaren Lilian Thuram. Efter karriären har han startat Fondation Lilian Thuram-Éducation contre le racisme. En stiftelse som arbetar mot rasism. På bilden syns när han besöker utställningen Afrika pågår tillsammans med Intendent för Afrika Michael Barrett.
Foto: Johan Jeppson

2.2 Ett rum på webben

Projektet fick snabbt upp en egen sida på Världskulturmuseernas webbplats, med ett grafiskt uttryck hämtat från mönster i museets samlingar. Till en början publicerades där ganska torra, formella texter (projektdokumentation etc), men sidan har sedan stegvis fyllts på med mer material i olika format. Mycket innehåll har under projektiden producerats digitalt, och även en del analoga aktiviteter har fångats i digital form. Under 2022 öppnades också en projektblogg för Afrika pågår, där intresserade läsare kan följa de interna arbetsprocesserna i ett mer informellt format.

När projektet inleddes saknade Världskulturmuseerna plattform för publicering av längre och mer komplexa texter, på teman som inte alltid kan göras rättvisa i kortformat. Myndigheten är idag ansluten till Digitala Vetenskapliga Arkivet (DiVA), och det är ett viktigt steg framåt. Tillsammans med det nya bloggverktyget innebär det nya möjligheter att styra ytor för både vetenskaplig publicering och mer populära framställningar.

2.2.1 Publikt publicerat material

- Marie Cham, från Afrosvenskarnas riksorganisation, som deltog i dialogvisning på Etnografiska museet under Afrosvenska historievecka. (videointervju på svenska 2017, textad på eng) (2,5 min)
- Yinka Ilori, konstnär och designer, som utformat Afrika pågår på Etnografiska museet, talar om idéerna bakom utställningsrummet. (videointervju på engelska 2018) (4 min)
- Emily Joof, sakkunnig på Rädda barnen och barnboks författare, talar om vikten av representation i barnlitteraturen, en fråga hon driver bl a genom föreningen MER Barnkultur. (videointervju på engelska 2019, textad på svenska) (8,5 min)
- Sheila Kalusumu, brottsutredare och barnboks författare, talar om vikten av representation i barnlitteraturen, en fråga hon driver bl a genom föreningen MER Barnkultur. (videointervju på svenska 2019, textad på engelska) (6 min)

- Stevie Nii Adu Mensah berättar om sitt konstnärliga och kulturpedagogiska arbete och berättelsen It's Cold Oo, som han läste i samband med Afrosvenska historievecka. (videointervju på engelska 2019, textad på svenska) (8,5 min)
- Kayo Mpoyi, konstnär och författare, om debutromanen Mai betyder vatten, som hon presenterade under Afrosvensk historievecka. (videointervju på svenska 2020, textad på eng) (4,5 min)
- Anna Munyua, barnboks författare, berättar om sina Melvin-böcker, som hon läste ur på Etnografiska museet under Afrosvenska historievecka. (videointervju på svenska 2019, textad på eng) (4 min)
- David Olusoga, historiker och filmare, som föreläste om afrobrittisk och afroeuropisk historia utifrån sin bok Black & British i maj 2018. (videointervju på engelska 2018, textad på svenska) (4 min)
- Kitimbwa Sabuni, utbildningsledare på länsstyrelsen och talesperson för Afrosvenskarnas Riksförbund, talar om Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln, och hur den kan hanteras idag. (videointervju på svenska 2017, textad på engelska) (3,5 min)
- Holger Weiss, professor i historia, som föreläste om slaveri under svensk flagg, under Afrosvensk historievecka 2017 (videointervju på svenska 2017, textad på eng) (2,5 min)
- Françoise Vergès, professor i statsvetenskap, som föreläste om den europeiska abolitionismens baksida, under Afrosvensk historievecka. (14 min) (videointervju på engelska 2019, textad på svenska)
- Afrosvenskar i historien, ett urval svarta svenskar 1700-1900, med texter av Johanna Berg och illustrationer av Maria Fröhlich.
- Fashion talks 2+2+: Marché Noir, Amah Ayivi, Imane Ayissi, Nana Sacko & Michael Barrett. Samtalsledare Arieta Mujay (engelska & franska, med tolk, ingen textning) (78 min)
- Videosamtal: Slumpens barn - författaren Amat Levin i samtal med Michael Barrett om sin bok. Samarr med Västsverige mot rasism (Länsstyrelsen Västra Götaland, Västra Götalandsregionen och Göteborgs Stad) och UR.
- Skola och lärande - Afrika, afrikanska kulturer och afrikansk historia (med länkar till myndighetens pedagogiska utbud).

2.2.2 Externa plattformar

En öppen arrangerades i maj 2018, med fokus på Afrika, och inom ramen för Världskulturmuseernas då aktuella skrivstuga. En grupp intresserade möttes i Afrika pågå-rummet, och hjälptes åt att förbättra Wikipedia med ny information, bilder och texter på flera språk.

Under projektperioden har Världskulturmuseerna också anslutit sig till, och börjat publicera material på, ett par pedagogiska plattformar (se nedan).

2.2.3 Social media

Social media har fungerat väl för att nå ut med information om aktiviteter i anslutning till Afrika pågå. Projektet har bred interaktion (räckvidd, gillningar, kommentarer) på social media, och det finns ett stort intresse för Världskulturmuseernas visuella material och de frågor projektet arbetat med. Via sociala medier kan man också nå mer diversifierade målgrupper, som i lägre utsträckning vänder sig till traditionella kommunikationskanaler. Yngre nyckelpersoner med afrosvensk bakgrund har hjälpt projektet att ytterligare öka sin räckvidd, och det händer att traditionell media kontaktar Världskulturmuseerna med anledning av material postat i social media.

År 2019 genomfördes en minikampanj på sociala medier (Instagram och Facebook) om tre samlare med afrikanskt ursprung, som alla donerat eller sålt föremål till Världskulturmuseerna. Inläggen innehöll föremålsfotografier och korta levnadsteckningar för Tieoule Otis Diallo från Mali, Aly Ben Salem från Tunisien och Lacina (Lucien) W Doumbia från Elfenbenskusten. Dessutom fanns en uppmaning att kontakta Världskulturmuseerna med mer information om de tre, vilket ledde till att en del nya uppgifter kom in.

Olika kanaler i social media har dock olika geografisk kontaktyta. Statistik från historieveckan 2021 tyder på att Instagram når ut bra i Sverige, medan Facebook har en vidare internationell räckvidd. En kanal som Twitter/X eller Mastodon skulle kanske kunna ge en större träffyta mot en internationell krets av akademiker och specialintresserade med rötter och nätverk i den afrikanska kontinenten, och eventuellt borde även andra kanaler undersökas.

Queen Bedyango med barnbarn,
byn Mukuni i södra Zambia, 2019
Inv. nr. 1120.0650
Foto: Tony Sandin

2.3 Den svarta tråden

Delprojektet Svarta tråden var ett samarbete med Franska institutet, stockholmsbutiken Just Africa och modekreatörer med koppling till Afrika. Fokus låg på kreativitet och hållbarhet, och utställningen utformades i direkt samarbete med det konstnärliga kollektivet Art Comes First (London), med haute couture-designern Imane Ayissi, från Kamerun, och Amah Ayivi, född i Togo och mannen bakom klädmärket Marché Noir. De båda sistnämnda är exempel på hur man kan följa tråden tillbaka till Västafrikas vävare och skräddare, färger, snitt och material – och nå långt bortom bilden av tryckta tyger (*wax prints*) som det typiskt afrikanska. Projektet bestod av en utställning kompletterad med programverksamhet. Utställningen initierades från början för visning i Stockholm, på Etnografiska museet eller Östasiatiska museet. Till sist kom den istället att landa på Världskulturmuseet i Göteborg, där den togs väl emot och nådde bred publik. Till utställningen togs också fram två kortfilmer i regi av King Kunta, som spelades in på franska ambassadörens residens i Stockholm.

2.4 En dörr till nya samarbeten

2.4.1 Tensta konsthall

Tensta konsthall grundades 1998 och har alltid visat högkvalitativ samtidskonst. Konsthallen driver också ett engagerat lokalt arbete i Tensta på Järvafältet, som ofta beskrivs som ett "särskilt utsatt" område. Maria Lind, som då var chef för konsthallen, sökte samarbete med Världskulturmuseerna som en jämförelsevis stor och välfinansierad nationell aktör på kulturområdet. Kontakten ledde till dels samarbete med Christian Nyampeta i hans konstnärliga projekt "Det var vackert ibland/Sometimes it was beautiful" (se nedan), dels en serie Möten med samlingarna (se nedan).

Konsthallen hade redan inlett ett samarbete med Nyampeta, som då var knuten till ett Creative Europe-projekt, 4Cs: From Conflict to Conviviality through Creativity and Culture. På Tensta konsthall kopplades hans arbete till Den futuristiska orten, ett större projektsamarbete med Folkets hus och parker och Stockholms läns museum. Syftet med Den futuristiska orten var att fokusera på de likheter som finns mellan landsbygden och städernas förortsområden, och projektet gjorde under 2018 nedslag med platsbaserade verk i Hallstavik, Rågsved, Sorunda och Tensta. En central samarbetspart i Nyampetas konstprojekt blev, utöver Etnografiska museet, Folkets hus i Hallstavik.

Vidare samarbetade Tensta konsthall 2022 mer fördjupat med Stockholms universitets konsthall Accelerator, då båda institutionerna visade utställningar med likartat fokus på kulturarv och historiebruk. I anslutning till detta samarbete arrangerades ett publikt samtal på Etnografiska museet 2022.04.27. Ramen för samtalet var formatet "En annan blick på ..." och i rummet fanns framplöckade föremål med ursprung i Sudan. Inbjuden gäst var Issraa El-Kogali Häggström, författare och dokumentärfilmare, född 1979 i Sudan. El-Kogali Häggström har personliga kopplingar till al-Mahdi, sufisten som ledde det framgångsrika upproret mot kolonialmakterna och etablerade självständigt styre i Khartoum 1881. Samtalet kom att röra frågor om nationellt uppvaknande, sufism, krig och familjehistoria.

2.4.2 Empowering Women's Histories

Women's History Museum Zambia (WHMZ) grundades 2016 med ambitionen att utforska och bevara, visa och sprida traditionell kunskap och muntlig historia, med fokus på kvinnor. Målet är att återupprätta en historia som genom kolonialismen trängts ut ur den breda förståelsen av socio-ekonomisk och kultur-

historisk utveckling. Museet vill också stödja en ny kulturell och historisk förståelse genom de-mystifiering och popularisering av traditionell kunskap. Man vill sätta en ny agenda för hur historia förstås, används och verkar i Zambia idag.

Empowering Women's Histories, sharing digital heritage between Zambia and Sweden är ett samarbetsprojekt mellan WHMZ och Världskulturmuseerna. Det har beviljats stöd från Svenska Institutet, inom programmet Creative Force, i två faser. Först såddfinansiering 2019, som bl a möjliggjorde gemensamma workshops i Stockholm respektive Lusaka, och därefter ett större belopp för ett mer fördjupat projekt 2020-2022.

I Zambia har WHMZ bl a arrangerat workshops, med traditionsförvaltare och potentiella användare, kring presenterade föremålsmaterial från Sverige. För Världskulturmuseerna har projektet konkret möjliggjort nyfotografering och digitalisering av zambiska material på Etnografiska museet, framför allt i samlingar efter Elmberg, Leijer och von Rosen (totalt ca 800 föremål). Metadata om föremålen har förbättrats, genom att WHMZ kunnat återkoppla ny kunskap om samlingarna att föra in i museets samlingsdatabas.

Ett annat mål med projektet var att, i samverkan mellan Sverige och Zambia, utveckla metoder och tekniskt stöd för kollaborativt och interaktivt arbete med historiska samlingar och kvinnohistoria. Under projektperioden prövades möjligheten att bygga ett separat gränssnitt mot Världskulturmuseernas föremålsdatabas, som skulle kunna fungera som gemensam samarbetsyta och resurs för kulturarbetare, journalister och forskare i Zambia. Den ambitionen visade sig dock övermäktigt, och i stället valdes en enklare lösning baserad på API tillhandahållet av SOCH (Swedish Open Cultural Heritage).

Det innehåll som presenteras är tänkt att inspirera nytt berättande, och ny forskning, om kvinnohistoria och kulturarv. WHMZ har också, i projektet Fabricated Stories, givit nu aktiva konstnärer och formgivare i Zambia möjlighet att skapa nytt med utgångspunkt i de föremål som Etnografiska museet förvaltar. Resultatet finns presenterat i en liten utställning som visats i Lusaka 2022, bland annat på svenska ambassaden. En del av kreatörerna har dessutom arbetat vidare med samma material i sina konstnärliga praktiker, vilket lett vidare till utställningar bl a på Lusaka Contemporary Art Centre.

2.4.3 Nya ansökningar om F&U-medel

Inom projektets ram har flera nya projektidéer formulerats och presenterats för externa finansiärer, tyvärr dock utan framgång. Här kan ändå nämnas två av dessa planerade forskningsprojekt. Idén bakom Congo-Dig (VR 2020) var att tillgängliggöra Världskulturmuseernas kongolesiska samlingar för forskning med moderna metoder. Projektet Decolonizing the museum? A View from the North (RJ 2020 och 2021) ville genom tvärvetenskapliga metoder (i gränslandet mellan konstvetenskap och antropologi) undersöka pågående dekoloniala praktiker vid museer i Norden, tillsammans med studier av deras koloniala historia.

2.4.4 Stockholms kvinnohistoriska

Stockholms Kvinnohistoriska grundades 2019. Det är ett museum utan egen lokal, som arbetar för att göra kvinnors historia synlig på många platser. Som ledningen brukar säga finns kvinnornas historia överallt, och är alldeles för stor för att rymmas på en adress.

Kvinnohistoriska arbetar bl a med History Labs, en metod som bygger på att samla deltagare med olika kompetenser och erfarenheter för att tillsammans undersöka, idégenerera och dela perspektiv på ett specifikt material. I samverkan med Stockholms kvinnohistoriska och Sjöhistoriska museet deltog Afrika pågård i ett par sådana workshops på våren 2020. Fokus låg på kvinnor och kvinnohistoria i arkiven, och tillsammans tittade vi dels på Kongo och missionen, dels på Vanadis och andra världsomseglingar. Den träff Etnografiska museet stod värd för måste på grund av COVID-19-pandemin omvandlas till digital form. Det löstes med en förinspelad film, där Världskulturmuseernas Afrikaintendent presenterade ett urval material, samt kreativt samarbete med digitalt stöd (via Miro och Zoom/Teams).

2.4.5 Afrosvenskarnas riksorganisation

Afrosvenskarnas riksorganisation (ASR) verkar sedan 1990 som ett paraplyorgan för organisering i den afrosvenska diasporan. ASR var bl a initiativtagare till att årligen lyfta fram afrosvenska erfarenheter i samband med Frihetsdagen den 9 oktober. Sedan 2017 har Världskulturmuseerna varit engagerade i dessa programaktiviteter, och representanter för organisationen har även deltagit i programverksamhet på Etnografiska museet.

2.4.6 Kulturföreningen Tryck

Tryck organiserar sedan 2011 professionella kulturarbetare med afrikansk bakgrund, och driver bl a representationsfrågor i det svenska kulturlivet. Projektet har samarrangerat publika program på temat, och samarbetat med Tryck kring den övergripande planeringen av Afrosvensk historievecka. När behovet av mer dedicerad samordning av veckan blev allt tydligare, 2019, kunde Tryck bidra till att hitta en bra lösning, med en koordinatör som finansieras gemensamt av flera kulturinstitutioner (se bilaga E).

2.4.7 National Black Theater of Sweden

National Black Theatre of Sweden initierades 2018 som en plattform för att uppmärksamma och lyfta scenkonst med koppling till Afrika och den afrikanska diasporan. Sedan dess har gruppen satt upp både utländsk dramatik och nyskrivet material, på olika scener i Stockholm.

Black Memory är en scenisk gestaltning med utgångspunkt i fyra afrosvenska människooöden, med målet att lyfta fram dem ur historiens glömska. Föreställningen regisserades av Josette Bushell Mingo, och arbetades fram utifrån bl a arkivmaterial och porträttbilder av Evelina Crosby, Sara Makathemele, Tewold-Medhin Gebre-Medhin och Josef Zulu. Den framfördes på Stockholms stadsteaters scen i Vällingby i samband med lanseringen av National Black Theatre of Sweden 2018. Följande år kunde föreställningen även visas på Etnografiska museet i samband med Afrosvensk historievecka.

2.4.8 Afripedia

Afripedia är en plattform som vill öppna kontaktytor mellan afrikanska designers och kreativa företag/märken i hela världen. Bakom plattformen finns Teddy Goitom och Senay Berhe, och hela initiativet är egentligen en spin-off på en dokumentärfilmsproduktion 2014.

Afripedia Talks 2019.10.23 hade tema Att lyfta kreatörer från den afrikanska diasporan. Det var ett försök att skapa ett forum för att diskutera sådant som stereotypa narrativ, och villkoren i mode- och mediabranschen för kreatörer med afrikansk bakgrund. Afrika pågård deltog vid eventet, och nådde på det viset ut brett i sin prioriterade målgrupp.

2.4.9 STHLM Dans

I maj 2022 arrangerades för första gången STHLM DANS, en internationell festival för genreöverskridande samtida dans på platser där det vanligtvis inte dansas. Satsningens mål är att dels sprida konstformen bortom de traditionella scenerna, dels dra ny publik till museer och andra kulturinstitutioner. Inom festivalens ram arrangerade Afrika pågård en programkväll på Etnografiska museet 2022.05.11. Den fransk-maliske koreografen Smail Kanouté framförde då sitt dansverk om Yasuke Kurosan, den svarte samurajen, och kvällen avslutades med filmvisning och scensamtal.

2.5 Breddade kontaktnät

Utöver de kontakter och dialoger som lett till konkreta samarbeten har projektet även lett till att medarbetare fått inbjudningar att delta i en rad externa råd, referensgrupper etc hos andra organisationer med delvis överlappande intressen. Se bilaga C.

2.6 Möte med samlingarna

Projektet har utvecklat ett flexibelt workshopformat där nyckelpersoner ur den afrikanska diasporan bjödits in att utforska och diskutera utvalda föremål ur Världskulturmuseernas samlingar. Syftet med workshopserien var primärt att medarbetarna på Världskulturmuseerna skulle få möjlighet att lära sig mer om de material de förvaltar. Projektet ville uppmuntra nya perspektiv och berättelser med utgångspunkt i samlingarna. Det var också spännande att få veta mer om vad som intresserar besökare och andra användare, och i synnerhet då projektets primära målgrupp: publik med ursprung på den afrikanska kontinenten.

I förlängningen har metoden givit flera effekter i linje med Världskulturmuseernas övergripande mål. Genom samarbetsparter i målgruppen har Världskulturmuseerna blivit relevanta för fler och etablerat sig som en pålitlig kunskapsresurs, dit människor vänder sig för att få veta mer om historia, kultur och samhälle på den afrikanska kontinenten och i diasporan. Genom att aktivera samlingarna för nya grupper och stimulera kreativa och inflytelserika nyckelpersoner till ett djupare engagemang, kan Världskulturmuseerna bättre säkra deras relevans för framtida generationer. En erfarenhet av processformen Möte med samlingarna är att formatet dessutom skapar entusiastiska ambassadörer och återkommande besökare. Träffarna kan också generera nytt innehåll (som kan användas i framtida utställningar) och nya ingångar för pedagogik, samlingsforskning och dokumentation.

Samtliga workshops har tagit sin början i initierat samarbete med externa nyckelpersoner. Deras engagemang, insatser och nätverk har varit helt avgörande för arbetet.

2.6.1 Nr 1: Dusit Abdiali

Projektets allra första "Möte med samlingarna", på Etnografiska museet 2017.08.26, koordinerades av Dusit Abdiali, som då var praktikant i projektet. Abdiali har en master i kulturanthropologi från Uppsala universitet, och erfarenhet av arbete med kulturhistoria i både Sverige och Etiopien. Inbjudna deltagare var en grupp kvinnor med rötter i Etiopien. Världskulturmuseernas etiopiska samling består av ungefär 1500 föremål och deltagarna möttes över ett litet urval: en paradsköld, en figurin, en kvinnodräkt, en målning och en mesob (ett slags korgflätat serveringsbord). Föremålen kan knytas till olika etniska grupper i Etiopien och skapade en gemensam utgångspunkt för ett samtal om minne, identitet och tradition.

2.6.2 Nr 2: Lukas Mesfin

Den andra workshopen arrangerades i samverkan med Lukas Mesfin, som är adopterad till Sverige från

Etiopien, och rest mycket i landet. Vid det tillfället, på Etnografiska museet 2017.12.16, deltog en mindre grupp intresserade, alla med rötter i Eritrea eller Etiopien. Även denna gång låg fokus på fem föremål: en tandborste, en flugviska, ett halsband, ett rökelsekar och en amulett. Frågeställningarna var dock av en annan karaktär. Vet du vad det här är? Vad betyder det för dig?

2.6.3 Nr 3-8 Tensta konsthall

Tensta konsthall är stadigt förankrad i sin förort och står bl a värd för regelbundna möten i dels en kvinno-grupp, dels ett språkcafé. I anslutning till samarbetet kring Den futuristiska orten (med Christian Nyampeta) initierades under våren 2018 en serie workshops med lokala deltagare, dels i Tensta och dels på Etnografiska museet. Inbjudan att besöka museet på Gärdet ställde projektet inför en del oförutsedda problem (bussbiljetter, orientering, ledsagning) men ledde i slutändan till fina möten.

Tre möten med samlingarna arrangerades på Etnografiska museet 2018.02.14, 2018.02.17 resp 2018.05.23. De koordinerades av Linnea Sällqvist, som då var praktikant i projektet. Gästerna var blandade grupper med ursprung i olika länder, alla knutna till Tensta konsthalls lokala arbete med Kvinnocafé/Språkcafé. De föremål som lades på bordet vid de första tillfällena var alla hämtade ur museets samling från den tunisiska ambassadören och konstnären Aly Ben Salem. Det var en broderad barnjacka, ett par byxor, en väska, ett knivfodral och ett filtöverkast. Föremålen hade valts som exempel på textila hantverk, och samtalen kom att handla mycket om dekorer och användning. Vid det tredje mötet hade föremål valts på tema musik: blås-, slag- och stränginstrument från Australien, Kongo-Kinshasa, Nordafrika och Tanzania.

Inför projektets besök på konsthallen var grundtanken att ta dit accederade originalföremål ur samlingarna, och ordna samma typ av möten där. Upplägget väckte en del frågor kring säkerhet och föremålsvård, men tre besök kunde ändå genomföras och de tecknas av museets medarbetare i mycket positiva ordalag. Inga föremål kom till skada, och träffarna etablerade ett fördjupat förtroende hos deltagarna. De beskrivs som riktiga mänskliga möten över språkgränserna, och gav också en del nya kunskaper för museet.

Tre möten med samlingarna ägde rum på Tensta konsthall, 2018.03.22, 2018.03.23 resp 2018.04.09. Gästerna där var blandade grupper med ursprung i olika länder, alla knutna till Tensta konsthalls lokala arbete med Kvinnocafé/Språkcafé. Föremålen, från respektive Eritrea, Marocko och Syrien, hade valts utifrån temat kaffe: kaffebränningskopa, kaffemått, ett par kaffepannor och en ställning för panna.

2.6.4 Nr 9: Raymond Peroti

Ytterligare ett möte med samlingarna ägde rum på Etnografiska museet 2020.02.29. Det hölls på engelska för särskilt inbjudna gäster och koordinerades av Vanina Rossetti, som då var praktikant i projektet. En annan central nyckelperson var Raymond Peroti, projektledare i Stockholms stad Hässelby-Vällingby, samt rappare under artistnamnet Blues.

Peroti är född 1975 i Surinam, och fokus i mötet var föremål därifrån: en kam, en pall, en kassavapress, en grytspade, en paddel och en trumma. Samtalet kom att röra sig kring frågor om autenticitet, hybriditet, appropriering och historieskrivning ur olika perspektiv. En uppföljande publik workshop med Peroti arrangerades under projektets Blockparty 2022.08.27.

2.6.5 Nr 10: Kayo Mpoyi

Under COVID-19-pandemin blev det svårt att genomföra fysiska möten med samlingarna på museet. Projektet fick söka andra mötesplatser, och pröva sina metoder på digitala plattformar, som Miro. Under våren 2021 arrangerades två sådana digitala träffar (2021.03.13 resp 2021.03.20), med fokus på Kongo. Kayo Mpoyi, som höll i dem, är konstnär och författare, född i Zaire 1986. Deltagarna kom ur Mpoyis nätverk i Nubian Hub, en förening för svarta kvinnor, och var alla konstnärligt verksamma på olika fält. Processen utformades efter Mpoyis egen workshopmetod, Memory work.

Utgångspunkten för Memory work är att de arkiv som speglar svart historia ofta är antingen så smärtsamma, eller så fragmenterade, att de nästan saknar mening. För att kunna skapa en meningsfull historia krävs element av fiktion, och det är bara genom fiktionen det är möjligt att nå fram till den historiska verkligheten. Metoden är inspirerad av amerikanska forskare som Saidiya Hartman (critical fabulation) och Erica Johnson (neo-Archive), och lägger starkt fokus på den personliga erfarenheten.

Vid det första workshop-tillfället presenterade Mpoyi sitt eget arbete. Hon har bl a använt material ur Världskulturmuseernas samlingar för att försöka fylla luckorna i sin egen familjehistoria. Till det andra fick deltagarna i uppdrag att hitta något i museets samlingar som talade till dem, och koppla det samman med material från sina privata arkiv. Ett konstnärligt arbete med utgångspunkt i det mötet kan resultera i nya bilder, texter eller andra uttryck, och just det personliga anslaget tenderar att öppna samlingarna för fler.

Mpoyi är student på Kungl Konstakademien, och har för avsikt att fortsätta bearbeta Världskulturmuseernas samlingar i sin konstnärliga praktik.

2.6.6 Nr 11: Stephen Nii-Adu Mensah

En lite annorlunda workshop hölls digitalt 2021.05.29, med Stevie Mensah. Han är född i Sverige 1980, musiker och musiklärare med rötter i Ghana, och bor idag i Accra. Han har bl a bearbetat sin fars historia i monologen Kallt som fan, och skrivit en novell It's cold OO som handlar om mobbing och om klimatet.

I workshopen låg fokus på möjligheten att skapa digitala pedagogiska möten mellan skolelever i Sverige och Ghana. Den tog sin utgångspunkt dels i Mensahs novell, dels i de läranderesurser som finns vid Världskulturmuseerna i form av historiska föremål, fotografier, film och ljud. Projektet ville undersöka om dessa två utgångspunkter - sammanvävda genom Mensahs personliga berättande - skulle kunna berika varandra och stödja den övergripande idén om digitala möten. Förhoppningsvis kan sådana pedagogiska möten pilottestas, online med elever, under 2023.

2.6.7 Nr 12: Asli Abdulrahman

Abdulrahman är född 1994 och har rötter i Somalia. Hon tog examen på Konstfack 2020 och verkar som konstnär och inredare i Sverige. Abdulrahman har påbörjat en Möte med samlingarna-process, och intresserat sig särskilt för mäns ornamentering, kvinnors hantverk och mer allmänt de fotografiska samlingarna från Somalia. Hon har även utarbetat ett utställningsförslag "Somaalinimo", men tyvärr strandade det vidare arbetet på COVID-19-pandemin och är tills vidare vilande.

2.6.8 Nr 13: Bodhari Warsame

Bodhari Warsame är född 1980 och har rötter i Somalia. Han verkar som översättare och oberoende forskare i Göteborg, och initierade 2016 en process som var tänkt att leda till ett Möte med samlingarna. Fokus låg på en donation av Hirsi Ige från Berbera, Somaliand, som besökte Sverige med Cirkus Hagenbeck 1929. Logistiska problem gjorde att processen avstannade efter steg ett. Warsame deltog dock under Historieveckan 2018 med ett föredrag på museet, "Somalis in Sweden Then & Now: The Story of 1929 Somali Tour in Sweden", och har även bistått med att uppdatera en del uppgifter om somaliskt kulturarv i museets föremålsdatabas.

2.6.9 För flera möten

Inom Afrika pågår har arbetet haft fokus på Etnografiska museets afrikanska samlingar. Strävan har varit att sammanföra dem med människor med rötter i de geografiska områden som föremålen ursprungligen kom ifrån. Målet med mötena har varit både att öppna samlingarna för projektets målgrupp, och att inhämta kunskap från dem som kan förväntas veta mer om föremålen än vi.

Det är viktigt att understryka att Möte med samlingarna inte är publika program i vanlig bemärkelse. De har genomförts i syfte att få ny kunskap från publiken. Likartade programtillfällen med syfte att sprida museets kunskap till besökare, brukar kallas handling sessions. Det är också ett spännande utvecklingsområde, men har andra mål än Möte med samlingarna.

Just i Afrika pågår har det varit ett överordnat värde att utforska t ex etiopiska samlingar tillsammans med människor med etiopiskt ursprung. Projektgruppen är dock övertygad om att den metod och process som utvecklats inom projektet, skulle kunna tillämpas på samlingar från andra delar av världen (eller Sverige). Även målgrupp kan förstås prioriteras annorlunda, utifrån respektive museums eller projekts behov och förutsättningar.

Som stöd i det fortsatta arbetet har projektet utarbetat tool-kit 2, Möte med samlingarna (se bilaga B).

Kraftföremål i form av skulptur snidad i trä.
Okänd konstnär, sent 1800-tal, Gabon.
Etnografiska museet, inv. nr. 1900.32.0213.
Foto: Tony Sandin

2.7 Konstnärssamarbeten

Samverkan med fria konstnärer kan öppna nya perspektiv på Världskulturmuseernas samlingar och historia. Sådana samarbetsprojekt hjälper experterna på museet att släppa kontrollen över narrativet, och ge plats för det oväntade eller kanske kritiska. En direkt förutsättning för denna instrumentella nytta är dock konstens frihet. Utan de enskilda konstnärernas fria blick och kompromisslösa tolkning skulle arbetets potentiella kraft gå förlorad.

En annan aspekt som fria konstnärer kan bidra med, är sin benägenhet för risktagande. Museer prioriterar i allmänhet riskminimering, och kan behöva utomstående stöd för att våga arbeta med det som är riktigt svårt. Just det som gör samarbetena meningsfulla kan också skapa en intressant friktion mellan institutionens logik och konstens. Förväntningshorisonterna ser olika ut beroende på var man står, och det kan vara en utmaning att synka väldigt olika processtempon.

Konstnärssamarbetena i projektet har, precis som Möte med samlingarna, byggts på process och dialog snarare än produkt och leverans. En del av dem har börjat i Möte med samlingarna, och sedan gått vidare till mer fokuserat konstnärligt arbete. En del har lett fram till utställningar, installationer eller interventioner på Etnografiska museet, men inte alla. Det kan ha flera skäl. Bland annat kan det ta lång tid att göra urval och tolkning, och att utforma en idé. Somliga passar att förverkliga inne i de befintliga utställningarna, men en del skulle vara mer betjänta av ett renare utställningsrum (en vit låda). Ibland har det varit svårt för Världskulturmuseerna att över huvud taget härbärgera resultatet av processerna, och verk som börjat utvecklas inom projektet kan också komma att visas på andra platser.

Det kan vidare uppstå en viss friktion mellan vad som kan beskrivas som konstnärens integritet, och museets. Sådana här processer låter sig inte så lätt styras, och det är lite av poängen. Konstnärernas utforskande arbete, och de verk de skapar, öppnar för diskussion om hur alternativa tolkningar av samlingarna kan bidra till att förstå och fördjupa kunskapen om museets historia. Arbetet syftar vidare till att aktivera det etnografiska museet för nya publikgrupper, och lyfta fram den samtida relevansen i de material Världskulturmuseerna förvaltar.

Sammanfattningsvis har konstprojekten hjälpt medarbetarna, och därmed Världskulturmuseerna som sådana, att bli mer djärva. Projektgruppen uppfattar också att de bidragit till att publikt förmedla en känsla

av öppenhet på museet, en vidgad kontaktyta mot fler kreativa aktörer som kanske också vill söka samarbete med oss.

2.7.1 Marcia Harvey Isaksson - Vävare i väst/Weavers in the West

Marcia Harvey Isaksson är född i Zimbabwe 1975 och verkar som konstnär med bas i Sverige. Hösten 2018 satte hon tillsammans med mästervävaren Ousman Sarr upp en vävstol på Etnografiska museet. Den var av traditionell västafrikansk typ, horisontell med dragsten, och ett centralt inslag i Harvey Isakssons projekt "Vävare i väst/Weavers in the West". Hennes mål var att utforska västafrikansk vävtradition, och i synnerhet så kallad stripweave, ett slags bandvävningsteknik där långa smala remsor vävs och sedan sys ihop till bredare tygstycken.

Tillsammans med besökarna på museet skapade Harvey Isaksson sedan, under en månads tid, ett svart/vitt bomullstygg med en mängd olika mönster. Tyget tillsammans med videodokumentation av vävstolsbygget och hantverksprocessen, donerades efter avslutad projektperiod till museet. Vävare i väst/Weavers in the West ingick i Slöjd Stockholms residensprogram Plats för det handgjorda/Space for the hand-made, med stöd av Statens Konstråd, Nämnden för hemslöjdsfrågor och Stockholms läns landsting.

2.7.2 Christian Nyampeta - Det var vackert ibland/Sometimes it was beautiful

Christian Nyampeta är född i Rwanda 1981 och verkar som konstnär med bas i Nederländerna. Han arbetar ofta i direkt dialog med sin publik och har tidigare bl a bryggt öl och bakat bröd, tillverkat färg och musikinstrument i samskapande processer.

Nyampetas arbete med Etnografiska museet tog sin utgångspunkt i breda diskussioner kring institutionens samlingar och historia. Till sist riktades fokus mot den svenske filmfotografen Sven Nykvists film "I fetischmannens spår" (inspelad i Kongo 1948), och det arkiv som finns efter Nykvists föräldrar, som var missionärer i dåvarande Belgiska Kongo.

Nyampeta skapade under sommaren 2018 ett nytt videoverk som svar på Nykvists film. Där iscensatte han ett fiktivt möte mellan internationellt kända personer som alla har det gemensamt att de besökt Etnografiska museet. Yassir Arafat, Leela Gandhi, Rigoberta Menchú, Robert Mugabe, Wole Soyinka och kron-

prinsessan Victoria samlades i Nyampetas video på Folkets hus i Hallstavik för att recensera Nykvists film. Projektet ingick i Den futuristiska orten, ett större samarbete mellan Folkets hus & parker, Stockholms läns museum och Tensta konsthall. Videoverket "Det var vackert ibland/Sometimes it was beautiful" hade premiär i november 2018 och har senare kunnat ses på bl a Camden Arts Center i London, Guggenheim i New York och konstbiennalen Dak'Art i Dakar (där verket prisbelönades). Det är även inköpt av Moderna museet i Stockholm.

2.7.3 Cecilia Järdegar & Freddy Tsimba – Ett omformulerat möte/Reframing the Encounter

Cecilia Järdegar är född i Sverige 1974, och verkar som konstnär med bas i Sverige. Freddy Tsimba är född i Demokratiska Republiken Kongo 1967 och verkar som konstnär med bas där. De utgår i sitt konstnärliga samarbete från den historia som speglas i visuellt material, i synnerhet glasplåtar, från den svenska Kongo-missionen (Missionsförbundet/ESF) kring sekelskiftet 1900.

Stora delar av detta material förvaltas idag av Etnografiska museet, och Järdegar och Tsimba har under flera år arbetat med olika strategier för att föra bilderna tillbaka till Kongo. I vidare samarbeten med bl a KTH, Nationalmuseet i Kinshasa och en grupp ingenjörer i Kongo har de sökt öppna materialen för kongolesisk publik, med interaktiva dialoger och ömsesidigt engagemang som mål. Verk som skapats ur den konstnärliga praktiken har också visats både i Kongo, i Sverige (CFF, Jönköpings läns museum, Kalmar konstmuseum) och i Belgien (Afrikamuseet i Tervuren).

"Ett omformulerat möte/Reframing the Encounter" är ett självständigt projekt som inte ingår i Afrika pågår. Dess arbete med den kongolesiska missionshistorien, och inte minst samlingarna på Världskulturmuseerna, har dock stimulerat det interna arbetet med inspirerande inspel och reflektioner. Inte minst skedde en korsbefruktning med forskningsprojektet och utställningen SonAxis, där Järdegar och Tsimba deltog i samtalet runt det publika performanceverk som arbetades fram av Roberto Peyre (se nedan). Projektgruppen ser gärna Ett omformulerat möte/Reframing the Encounter som affilierat till Afrika pågår.

2.7.4 Amina Zoubir - My Body is not for Sale

Amina Zoubir är född i Algeriet 1983 och verksam som konstnär med bas i Frankrike och Algeriet. Hon arbetar med många olika uttrycksformer, och i sitt projekt på Etnografiska museet gjorde hon collage av fotografier med motiv från Nordafrika. Med utgångspunkt i koloniala och starkt sexualiserande, bokstav-

ligen avslöjade, kvinnoporträtt ur arkiven skapade hon nya motbilder som bryter sönder den ursprungliga laddningen av voyeurism.

Verken skapades under våren och sommaren 2020 i samband med Zoubirs residens vid IASPIS och Nordiska Konstnärsförbundet. Hon fokuserade då sin praktik på etnografiska bilder av kvinnor från Nordafrika, bland annat i Världskulturmuseernas bildarkiv och bibliotek. I bildserien, "My Body is not for Sale", ville Zoubir utforska sambanden mellan etnografiskt fotografi, misogyni, orientalism, erotik och nutida blickar på den kvinnliga kroppen.

Tio bilder ur serien, inramade collage på papper, donerades efter avslutat projekt till Världskulturmuseernas samlingar.

2.7.5 Roberto N Peyre - Sonaxis

Roberto N Peyre är född i Sverige 1971 och verkar som curator och konstnär med bas i Sverige. Hans arbete med Afrika pågår tog sin utgångspunkt i de samlingar Världskulturmuseerna förvaltar efter den svenska Kongo-missionen, och i synnerhet missionären Bertil Söderberg som senare blev intendent vid Etnografiska museet. Peyre arbetade bl a med de ljudinspelningar som gjordes av Söderberg i Kongo-Brazzaville och som digitaliserades inom ramen för Afrika pågår.

Resultatet blev dels en performance, och dels en intervention med föremål och AV-installationer i den befintliga Missionsutställningen på Etnografiska museet (våren 2021). I sitt konstnärliga arbete inkorporerade Peyre också element ur den nu rivna Kongo-utställning Sundi Mongo, som utformades av Söderberg tillsammans med den svenske konstnären Anders Åberg i början på 1980-talet. Nya versioner av Sonaxis element visades under hösten 2022 på Lunds konsthall i "Behold, We are Here", kurerad av Hanni Kamaly, och den performance som arbetades fram inom projektet har senare framförts även på Weld, plattform för samtida dans i Stockholm.

2.7.6 Konstnärskollektivet OUFF - Remixing the Future

Som ett ytterligare led i projektets samarbete med unga svenska konstnärer med afrosvenska rötter, öppnade Etnografiska museet i oktober 2021 en utställning med tre konstnärer från konstnärskollektivet OUFF: Diana Agunbiade-Kolawole, Andreas Nur och Theresa Traore Dahlberg.

Deras verk intog olika rum på museet (Missionsutställningen och Mytteatern) men samspelade även sinsemellan, med sitt fokus på arkiv, minne och historieberättande. Tillsammans gav de tre installationerna olika perspektiv på framför allt 1930-talets västerländska bild av Afrika. Genom att antingen bortse ifrån den (ignore), avvisa den (refuse) eller vända sig till det djupt personliga, speglade konstnärerna alternativa sätt att gestalta bilden av Afrika idag.

Diana Agunbiade-Kolawole är född i Nigeria 1988 och verkar som konstnär med bas i Sverige och Storbritannien. Hennes projekt inom Re-mixing the Future visade utvalda föremål ur museets yoruba-samlingar i stilleben, som i sitt estetiska uttryck refererar till vad man annars möter i mode- och inredningsreportage. Hur bestämmer kontexten deras värde, och vad händer när "etnografi" presenteras som för konsumtion?

Andreas Nur är född 1983, har rötter i Ryssland och Eritrea, och verkar som konstnär i Sverige. Nur arbetar framför allt med video och fotografi som uttrycksform. I Re-mixing the Future ställde han samman, och re-mixade, visuellt material ur museets samlingar till ett videoverk som visades i stort format i Mytteatern. De teman han bearbetar rör fältet mellan arkivets katalogisering, abstrakt data och de mer personliga minnen som bygger en människas identitet.

Theresa Traore Dahlberg är född i Sverige 1983 och verkar som konstnär med bas i Sverige. Traore Dahlberg har rötter i Burkina Faso och arbetar med bl a fotografi, skulptur, performance och installationer. Hennes projekt inom Re-mixing the Future tog sin utgångspunkt i västafrikanskt historieberättande och den roll som där spelas av haren som trickster och bedragare.

2.7.7 Sara Ouhaddou - Une conversation banale

Sara Ouhaddou är född i Frankrike 1986. Hon har rötter i Marocko och verkar som konstnär med bas i Marocko och Frankrike. Hon har under många år arbetat tillsammans med amazigh/berber-hantverkare i Marocko, och utforskat hur vardagsföremål kan kopplas till natur och kultur, språk och sociala mönster. 2021–2022 hade hon stipendium på IASPIS, och kunde då fördjupa sitt projekt "Une conversation banale" bl a i dialog med samlingarna på Världskulturmuseerna. I synnerhet intresserade hon sig för föremål med koppling till resande.

2.8 Samarbeten med Konstfack

2.8.1 Research Lab - Renegotiating Material Culture

Under läsåret 2019/2020 samarbetade projektet med studenter på Research Lab under ledning av professor Matt Smith, Institutionen för konsthantverk. Studenterna arbetade fram verk med inspiration från föremål ur Världskulturmuseernas afrikanska samlingar. De använde olika material och tekniker, och resultatet visades i anslutning till utställningen Kappsäcken och Missionsutställningen på våren 2020. Studenterna tog även fram en katalog, Renegotiating Material Culture, som gavs ut på Konstpedemins förlag samma år.

2.8.2 GFI - Re-remembering Saint-Barthélemy

Under hösten 2020 samarbetade projektet med en annan studentgrupp på Konstfack under ledning av lektor Catherine Anyango Grünewald, Grafisk formgivning & Illustration.

Studenterna närmade sig Sveriges koloniala arv, och arbetade i olika tekniker. De gestaltade på olika sätt den glömda historien om slaveriet och slavhandeln på den karibiska ön Saint-Barthélemy, som var svensk koloni 1784–1878. Studenternas verk visades i en utställning i anslutning till utställningen Kappsäcken och Missionsutställningen på senhösten 2020.

2.9 Berikade samlingar

Genom det intensifierade fokuset på de afrikanska samlingarna har ny kunskap kunnat genereras bl a om föremålets proveniens. I synnerhet de äldre materialen har starka kopplingar till 1800-talets koloniala världsbild och vetenskapliga perspektiv. De ingår i vad som kan berättas som nationalismens, imperialismens och rasbiologins historia. En del är mottaget eller inköpt direkt av upptäcktsresande äventyrare, annat har kommit till Världskulturmuseerna via skrupellösa internationella handlare som Firma Umlauff i Hamburg.

Genom att frilägga sambanden mellan de olika aktörer som bidragit kan Världskulturmuseerna få en djupare förståelse för hur samlingarna formats, och varför de ser ut som de gör. Detta arbete kan också lägga grunden till fördjupad dialog med både ursprungsländer och internationella forskare. Det är dock en fråga om process, snarare än produkt, och det finns mycket kvar att utreda vidare på detta fält.

Genom projektets samarbete med Women's History Museum i Zambia har redan befintligt samlingsmaterial berikats med kompletterande information och berättelser från människor i Zambia som vet mer om föremålets kontext, än man hittills kunnat läsa i Världskulturmuseernas katalog.

Inom ramen för Afrika pågår har Världskulturmuseernas samlingar också berikats med ett fåtal nya föremål. Till samlingarna har accederats:

- Marcia Harvey Isaksson, svart/vit väv med en mängd olika mönster, samt relaterat dokumentationsmaterial (Etnografiska museet, inventarienummer 2019.04.0001)
- Amina Zoubir, collage på papper/mixed media, tio verk ur serien My Body is not for Sale (Etnografiska)
- WAfrica, kimono designad av Serge Mouangue som visats samband med utställningarna Kimono- från Kyoto till catwalk och Svarta tråden (Världskulturmuseet, inventarienummer 2021.01.0001)
- Två kappor designade av Imane Ayissi som visades i samband med Svarta tråden på Världskulturmuseet.
- Tre tunikor (batakali) samt en stor väv designade av Amah Ayivi/Marché Noir som samtliga visades i samband med Svarta tråden på Världskulturmuseet.

Den svenske musikern Bengt Berger har erbjudit Världskulturmuseerna en donation av en samling trummor från Ghana, insamlade under antropologiskt fältarbete på 1970-talet. Eftersom Berger vill att trummorna ska kunna fortsatt spelas, vill han helst donera till den så kallade parallellsamlingen. Utredning pågår nu om huruvida det är möjligt för myndigheten att ta emot donationen på Bergers villkor.

Dessutom kommer Världskulturmuseerna under 2023, genom Daniel Muhuni i Kenya, att kunna accedera ett antal nytillverkade, traditionella musikinstrument, med kompletterande foto- och videodokumentation av hantverkarnas arbete.

Världskulturmuseerna har vidare lånat ut föremål som på det sättet kunnat visas i andra sammanhang. Ett huvudstöd från Kongo ställdes ut i Cecilia Germains utställning The Dream Keeper, kurerad av Temi Odumosu på Botkyrka konsthall sommaren 2021.

Verket är designat av kamerunfödde Serge Mouangue och sammansatt av den anrika japanska kimotillverkaren Odasho i Kyoto. Kimonon kombinerar västafrikanskt vaxtyg i bomull med siden från Kyoto i en kimono av *furisode*-typ och ingår i WAfrica. Bildarkivnummer: 905144
Foto: Serge Mouangue

2.10 Afrosvensk historia

Den afrosvenska historien är längre än vad som är allmänt känt. Människor från Sverige har under långt tid handlat med, rest, krigat och missionerat i Afrika. Sverige spelade en inte obetydlig roll i den transatlantiska handeln med förslavade människor. Svenska köpmän etablerade handelsstationer i Västafrika i mitten på 1600-talet och karibiska Saint-Barthélemy var svensk koloni i nästan hundra år. Men det finns också många andra band mellan Sverige, den afrikanska kontinenten, och de delar av den nya världen som dominerades av slavekonomin.

Människor med afrikanskt ursprung har funnits i Sverige åtminstone sedan 1600-talet. De var till en början inte så många, men deras historier förtjänar att berättas. Den afrosvenska historien blir bredare ju längre fram i tiden man kommer, och idag finns en relativt stor och diversifierad diaspora i landet. För Afrika pågår har det varit viktigt att på olika sätt lyfta fram och spegla några av deras föregångare i historien, och visa att svarta svenskar inte är något helt nytt.

2.10.1 Produktioner

Eric Basir – Family

Eric Curtis Muhammad Basir är en afroamerikansk serietecknare, född 1974, med rötter i Sverige och bas i Chicago. För Afrika pågår har han skapat en kort serienovell om ett fiktivt möte mellan Gustav Kwasi Badin vid hovet, och den svenske naturforskaren Anders Sparrman. I hans serie möts de i Stockholm, ett inte helt otänkbart möte eftersom de båda bodde och verkade samtidigt i det vi nu kallar Gamla Stan. Utformad som en stor, bläddringsbar väggtidning finns serienovellen att läsa i Afrika pågår-rummet på Etnografiska museet.

Basir har tidigare även arbetat fram *Badin and the Secret of the Saami* (2017), ett fiktivt fullängds seriealbum om hur Badin, tillsammans med kungabarnen, en mystisk bondflicka och en samisk vägvisare, räddar mänsklighetens framtid i Sápmi.

Persongalleri

I Afrika pågår-rummet finns en mini-utställning med porträtt av ett litet urval afrosvenskar ur historien. Där syns Gustav Kwasi Badin (1747-1822) kammartjänare vid hovet i Stockholm, Evelina Crosby (1810-1900) trotjänarinna på Skeppsta gård i Sörmland, Mazahr Makatemele (1845-1903) hushållerska i Kalmar, samt Umkwelantaba Josef Zulu (1862-1927), missionseleven som så småningom prästvigdes i Uppsala domkyrka 1902. Under 2023 kommer galleriet att byggas på med flera porträtt.

Rafaela Stålbalk Klose – Mazahr Makatemele

Rafaela Stålbalk Klose är född i Brasilien 1985 och verkar som journalist och frilansskribent med bas i Sverige. Hennes arbete med Afrika pågår tog sin utgångspunkt i berättelsen om Mazahr Makatemele, som kom till Sverige från Sydafrika 1862 och tillbringade resten av sitt liv i Kalmar. Stålbalk Klose har utforskat hennes öde och skapat ett bildspel, som publiken kan ta del av i utställningsrummet. Hon har producerat en radiodokumentär på samma tema, "En värdig grav år 'Svarta Sara'" (2018), och presenterade även Makatemeles livshistoria på Etnografiska museet i samband med Afrosvensk historievecka 2019.

Afrosvenskar i historien

Ytterligare några människoöden ur den afrosvenska historien, publicerades på Världskulturmuseernas webbplats våren 2022. Tanken var att i korta biografiska skisser lyfta fram några exempel på människor med afrikanskt ursprung som rört sig i Sverige före oss. För research och texter stod Johanna Berg och för nyskapade porträttbilder Maria Fröhlich, illustratör och barnboksförfattare.

En omarbetad och utökad version av Afrosvenskar i historien har även publicerats som barnbok "Afrosvenskar - 15 berättelser ur historien", i en samproduktion mellan Världskulturmuseerna och Lilla Piratförlaget.

2.10.2 Idén om ett afrosvenskt arkiv

Under efterkrigsperioden utgör den afrosvenska historien ett allt starkare inslag i det framväxande moderna välfärdssamhället. Det är därför av central betydelse för den svenska historieskrivningen att den dokumenteras och bevaras för framtiden. Samtidigt faller frågan lätt mellan stolarna. Den har både lokala, regionala, nationella och internationella aspekter och inkluderar både exilpolitisk aktivism, kulturverksamhet och personliga minnen. Många enskilda är berörda men ansvaret är splittrat.

Därför arrangerade projektet i januari 2021 ett rundabordssamtal med särskilt inbjudna experter för att diskutera frågan om vad ett afrosvenskt arkiv skulle kunna vara. Syftet var att fånga in och etablera kontakt mellan befintliga initiativ och gemensamt söka sätt att facilitera, samverka och stödja. Samtalet bekräftade engagemang och samsyn, samt breddade nätverken bl a mellan olika orter i Sverige.

2.11 Målgrupp: Skolan

Inom projektets ram har mindre samarbetsansatser med skolan gjorts inom vissa delprojekt, t ex med Freinet-skolan Kastanjen i Fittja. Hösten 2017 arrangerades en workshop i serieberättande för deras sjätte- och sjundeklassare med Eric Basir, som var i Stockholm för Afrosvensk historievecka. Våren 2018 deltog elever från samma skola i en designworkshop med Yinka Ilori, och bidrog också praktiskt i hans arbete med att måla Afrika pågår-rummet.

2.11.1 På museet

Ett par nya pedagogiska programformat och lärarhandledningar har arbetats fram på Etnografiska museet. Det är dels Afrikanska kungariket och maktens symboler (från åk 4), dels Afrikanska kulturer idag - i Afrika, i världen och i Sverige (för gymnasieskolan). Gymnasieprogrammet belyser flera afrikanska länder med koppling till olika teman: Botswana (ursprungsfolk), Ghana (handel och ekonomi), Kongo (konflikt och naturresurser), Tunisien (genus, traditioner, religion, bröllopsstraditioner efter arabiska våren), Zambia (genus, barn, uppfostran, traditionell kunskap), Zulu (sköld, folketnicitet, Zuluting) samt Yoruba (som exempel på afrikansk kultur utanför Afrika).

2.11.2 På webben

Världskulturmuseerna har under projektiden lanserat den digitala lärresursen Allt har en historia - Världshistorien genom Världskulturmuseerna. Afrika pågår har bidragit med innehåll som rör afrikanska kungariket, kolonialism och frigörelse.

Världskulturmuseerna har också anslutit sig till två befintliga, externt drivna, digitala samarbetsplattformar med inriktning mot skolan. I båda fallen har myndigheten ombetts att fokusera på kolonialismens historia, och valt att primärt lyfta fram den afrikanska kontinenten och diasporan.

Stockholmskällan

Pedagogiskt samarbete med Stockholmskällan initierades 2018. Stockholmskällan är en pedagogisk plattform som sedan 2006 drivs av Stockholms stads utbildningsförvaltning i samarbete med en rad arkiv och museer. Deras intresse rör allt källmaterial som kan kopplas till Stockholm, och Världskulturmuseerna har en särskild roll i att bidra med material om hur historiens stockholmare mött världen. I synnerhet finns ett intresse för samlingar som kan ge nya perspektiv på kolonialismen och den transatlantiska slavhandeln. Världskulturmuseernas pedagoger har arbetat fram "Ett föremål berättar om historien", som tar sin utgångspunkt i Etnografiska museets utställning Magasinet, och berättar om Kongo sett genom tre svenskar - en missionär, en militär och en sjökaptän. Världskulturmuseerna har också bidragit med andra källmaterial ur samlingarna, t ex om Josef de Vylder och om Senegalresan 1787.

Alla bidrag från Världskulturmuseerna är dock inte exklusivt kopplade till Afrika, utan exempel finns också från andra delar av världen, bl a i bilder och föremål med anknytning till Aina Cederblom, Mathilda Hamilton och Ester Blenda Nordström. Världskulturmuseernas bidrag till Stockholmskällan kompletteras löpande.

Sveriges historia

Pedagogiskt samarbete med Sveriges Historia initierades 2020. Sveriges Historia är en digital undervisningsresurs för historieämnet i grundskolan. Den koordineras av Statens historiska museer i samarbete med flera andra svenska museer. Världskulturmuseerna har en särskild roll i att bidra med material om globala frågor, kolonialism och slaveri. Hittills har Världskulturmuseernas pedagoger utarbetat två lektioner om Sveriges karibiska koloni Saint-Barthélemy: Den svenska slavön och Den svarta lagen.

2.12 Publika program

2.12.1 Afrosvensk historievecka

Den afrosvenska historieveckan högtidlighålls i oktober varje år. Centrum för veckan är frihetsdagen den nionde oktober, till minne av slaveriets avskaffande på svenska Saint-Barthélemy år 1847. År 2017 var första gången veckan uppmärksammades med publika program och aktiviteter på Etnografiska museet. Sedan dess har veckan vuxit, och kräver nu en mer professionell paketering. Sedan 2019 samfinansierar Världskulturmuseerna, med andra aktörer, en koordinator som håller ihop och marknadsför de allt fler relaterade event som arrangeras av olika kulturinstitutioner i början av oktober.

Under åren har Etnografiska museet arrangerat program av olika karaktär i anslutning till veckan. Mer akademiska föredrag, ibland med internationella föreläsare, har varvats med panelsamtal kring aktuella frågor, film, visningar och familjeaktiviteter. Som exempel kan nämnas att National Black Theatre of Sweden visade Black Memory på museet 2019, och 2021 invigdes samtidskonstutställningen Re-mixing the Future under veckan. Se fullständig förteckning i bilaga C.

2.12.2 Övriga publika program

Även utanför Afrosvensk historievecka har projektet bjudit in till föredrag, workshops och andra aktiviteter kopplade till Afrika pågår. I anslutning till projektets konstnärssamarbeten har t ex arrangerats visningar och scensamtal. Som exempel kan nämnas ett publikt hybridmöte med deltagare från tre kontinenter som hölls 2021.12.01. Jonelle Twum från Black Archives Sweden och konstnären Diana Agunbiade-Kolawole (båda i Sverige) mötte då Victoria Phiri från WHMZ (Choma, Zambia) och konstnären Adétomiwá A. Gbadébò (Miami, USA) för att diskutera gömda berättelser och kommodifiering av arkiven. Se fullständig förteckning i bilaga C.

2.12.3 Deltagande hos andra arrangörer

Utöver alla de tillfällen då Världskulturmuseerna stått värd, har projektets medarbetare även deltagit i en rad seminarier etc hos andra arrangörer. Det har givit möjlighet att möta andra forskare, praktiker och intresserad allmänhet. Det har varit värdefullt för projektet både att kunna bidra med expertis, och få ta del av andras utvecklingsprocesser. Här kan nämnas tre panelsamtal i Cambridge under rubriken "Publics and their Engagements" 2018-2019, "The Sea is History, discourses on the poetics of relation" på Kulturhistorisk museum i Oslo 2019 och "The Shrinking Institution" på Rhode Island School of Design 2021.

Se fullständig förteckning i bilaga C.

3. Rekommendationer

3.1 Möjligheterna finns inuti utmaningarna

Vi som arbetat med projektet har lärt oss mycket under arbetet med Afrika pågår. Det har varit spännande och roligt att följa de många parallella processerna, men ibland också utmanande. Eftersom metodutveckling syftar till att hitta nya arbetssätt, är det svårt att komma ifrån en viss friktion mot de gamla. För att komma framåt måste man kanske lämna en del bakom sig, eller åtminstone modifiera och tänja på sina invanda rutiner. Det är förmodligen viktigast just där det är som svårast, och därför krävs ett brett förankrat samarbete för att klara utmaningarna.

Skulle vi initiera Afrika pågår för första gången idag, eller ge råd till andra organisationer som vill försöka sig på något liknande, skulle de kunna se ut såhär:

Börja hos målgruppen

Etablera goda kontakter i målgruppens organisationer och nätverk. Det är värdefullt om man har möjlighet att skapa genvägar till målgruppen, genom att rekrytera medarbetare ur den. Deras personliga nätverk kan öppna dörrar som annars skulle ta lång tid att hitta, och är på det viset ett resurseffektivt sätt öka måluppfyllelsen.

I annat fall: Gå ut, bjud in, bjud upp! Sök aktivt efter områden med överlappande intressen och positiv energi. Lyssna med engagemang och respekt. Dela med er av institutionens expertis där den efterfrågas. Fånga upp och värdera den kunskap som finns hos aktörer utanför den egna organisationen. Minns att ingen kan allt, men tillsammans kan vi massor.

Det finns flera sätt att göra detta. Man kan knyta en referensgrupp mer långsiktigt till arbetet, men man kan också välja mer temporär samverkan med olika representanter för berörd målgrupp. Så gjorde vi, och det berodde främst på att målgruppen för Afrika pågår var så omfattande och diversifierad att det i princip saknas representativa företrädare för den.

Ge plats för målgruppen

Det är viktigt att vara varsam med sin målgrupp, och lyhörd för deras behov. Ett projekt som Afrika pågår, som vill bjuda in till och fördjupa dialog med "nya grupper", löper alltid risk att avvisas av tänkta målgrupper. Människor som kan räknas till den afrosvenska diasporan kan, med viss rätt, uppfatta det etnografiska museet som en symbol för historiens mest koloniala och rasistiska föreställningar. Tröskeln till museibyggnaden upplevs ibland som hög.

Det är viktigt att ge plats för de starka känslor som kan väckas i mötet med våra samlingar. Det kan kännas tungt ibland, men det är svårt att skapa förtroende för museet om vi inte klarar att härbärgera sådana reaktioner. Människor kan bära en länge undertryckt smärta över att ingenting görs för att bearbeta ett destruktivt arv, eller vara upptagna med att lösa vad de uppfattar som mer trängande dagsaktuella problem. Det kan också vara en utmaning att nå varandra utifrån väldigt olika bilder av de historiska förloppen, och krävas tid och tålmod för att skapa dialog mellan olika perspektiv. Det är därför viktigt att bygga förtroende, och vara tydlig i kommunikationen kring var den egna organisationen står när det gäller fakta, respektive tolkning och kreativ gestaltning, av samlingar och historia.

Skapa goda förutsättningar för internt samarbete

Projektet har vidare påmint oss om hur avgörande det är med smidig kommunikation och samarbete mellan olika avdelningar och funktioner inom en myndighet. Ett projekt av den här karaktären kan skapa stress i en organisation, framför allt genom sin dynamiska (agila) utveckling av aktiviteter och arbetsprocesser. Det är samtidigt viktigt att ett projekt som Afrika pågår får tillgång till den expertis som finns i hela organisationen. För att bäst åstadkomma det är det klokt att etablera en lagom stor projektgrupp med tydligt engagemang i arbetet. Övriga medarbetare kan knytas upp mer temporärt, eller kopplas till specifika underprojekt, allt efter behov.

Ett sådant här projekt bör ses som en museigemensam satsning, och berörda medarbetare måste ha formellt utrymme i sina tjänster för att bistå i arbetet. Det behövs alltså avsatt tid för samarbete, och dessutom en viss utsträckning i tid för det övergripande projektet. Det är svårt att genomdriva framåtsyftande metodutveckling, om man har alltför bråttom på vägen.

Förankra brett

Ett projekt som Afrika pågår är olikt många andra projekt, processer och utställningsproduktioner inom Världskulturmuseerna. Det har gjort att det ibland varit svårt för kollegerna att förstå sig på. Det, i sin tur, innebär att det är ännu viktigare än vanligt att säkra förankring i organisationen, upp i toppen, men också på bredden. Sådan förankring kan åstadkommas t ex genom regelbundna avstämningar med ledningsgrupp inför VP-processen, och strategiskt arbete med den interna kommunikationen.

Även medarbetare i den egna organisationen vill ju känna sig inkluderade och veta vad som är på gång i huset.

Kommunicera överallt, hela tiden

Det är viktigt att snabbt och enkelt kunna kommunicera ut vad som händer i ett sådant här projekt, medan det pågår. För oss på Världskulturmuseerna är den egna webbplatsen en viktig kanal för att nå ut med information och resurser som är av intresse för många, inte bara i anslutning till publika program och utställningsproduktioner. Webbplatsen kompletterar också på ett värdefullt sätt de snabba flödena i social media, eftersom innehåll där kan hållas mer beständigt tillgängligt. Det ger en dokumentation av arbetet, som också kan väcka intresse och skapa ingångar för nya samarbetsparter.

Med en blogg som komplement, kan man lätt fånga upp och presentera vad som händer i projektet allt efter som. Där kan man också lyfta fram webbinnehåll och arkivfynd, svara på frågor, och gå i direkt dialog med den intresserade publiken.

Fokuserad projektledning

Helt avgörande för ett mångfasetterat projekt som det här är en stark och dedicerad producent/ projektkoordinering. Inom ramen för Afrika pågår har genomförts en lång rad olika, och ofta parallella, delprojekt. För att hålla samman dessa processer krävs att projektledningen kan lägga fullt fokus på projektmålen, och alla de synergier som finns mellan olika delar.

Afrika pågår har utvecklats till ett oerhört komplext projekt, egentligen ett paraply över en lång rad olika insatser (40-50 delprojekt). Även om var och en i sig kan synas liten, kräver de ofta koordinering på samma nivå som en större satsning. Ett föremålsbyte i montrarna förutsätter t ex synkroniserade insatser av antikvarie, konservator, intendent, fotograf, tekniker och kanske fler funktioner. Det koordineringsarbetet tar tid. Dessutom har stora delar av arbetet utformats och genomförts i direkt samverkan med externa parter, vilket kan skapa ytterligare utmaningar för den interna organisationen.

Tänk också på att ett projekt av den här karaktären behöver uppbackning av en kraftfull stödstruktur som kan bistå med råd och resurser rörande sådant som LOU, accessioner, rekrytering, kontrakt och utbetalning av arvoden. Allt detta tar tid, och ser man inte upp finns det en risk att det tränger ut den nyskapande metodutveckling som är projektets övergripande mål.

Planera för samskapande

Ett projekt med breda externa samarbeten förutsätter en öppen (agil) planering av konkreta aktiviteter och produktioner. Det kan internt uppfattas som oförutsägbart, och det är nog tyvärr oundvikligt. Vill man arbe-

ta dialogiskt och samskapande, med ömsesidig respekt och lyhördhet, måste man vara beredd att stegvis forma arbetet organiskt efter samarbetsparternas expertis och intressen, behov och önskemål.

För att ett projekt som Afrika pågår ska bli lyckosamt måste man därför hitta en smart och realistisk modell för planering av konkreta aktiviteter. Det betyder att projektet behöver ges ett visst mått av frihet, inom de större ramar som styr övrig verksamhet i en organisation. Man kan t ex hålla mer av årsplaneringen öppen, och stämma av kvartalsvis alltefter hur projektet utvecklar sig. Man kan tvinga tid in-blanco från olika avdelningar, redan innan det är riktigt klart vad som ska hända.

Det metodutvecklande anslaget i ett sådant här projekt öppnar enastående möjligheter, men det kan också bli till en riskfaktor. Ett mål som uppfattas som öppet eller obestämt kan blottlägga ett experimentellt projekt för nedskärningar eller omdisponering av ekonomiska resurser, nya beslut och tilläggsuppdrag etc. I värsta fall kan det göra något redan utmanande nästan omöjligt att lyckas med. Därför är det viktigt att uppdraget till projektledaren är baserat på en tillit, som ger hen stor frihet och respekterar projektets integritet.

COVID-19-pandemin

Den pandemi som bröt ut på våren 2020 har varit en utmaning för hela samhället. Vad gäller Afrika pågår har den starkaste påverkan varit restriktioner som försvårat i princip alla typer av fysiska möten back-stage (forskarbesök, konstnärssamarbeten, Möte med samlingsarna). Internationella resor blev i princip omöjliga. Dessutom har utställningsproduktioner och programaktiviteter nått betydligt mindre publik än planerat. Projektet har på olika sätt arbetat sig runt många av dessa svårigheter, och med bl a digitalt stöd kunnat uppnå de flesta av sina mål, om än i mindre skala. Publika aktiviteter har dock inte nått ut så brett som vi önskat.

3.2 Dekoloniseringens begär

Charlotte Engman är etnolog knuten till institutionen för kultur- och medievetenskaper vid Umeå universitet. Hon skrev sin masteruppsats om den gamla Sundi Mongo-utställningen 2015 och har sedan följt Afrika pågår för sitt doktorandprojekt. I mars 2023 disputerade Engman på avhandlingen "Dekoloniseringens begär: omförhandlingar av publik, rum och afrikanska samlingar på Etnografiska museet" och hon hade redan tidigare publicerat sig om projektet i Dialog: Om utforskande möten på Etnografiska museet, artikel i Kulturella perspektiv - Svensk etnologisk tidskrift 3/2020.

4. Efterord

Projektet Afrika pågår är slut, men kontinenten Afrika pågår förstås fortfarande och den är lika dynamiskt intressant som när vi började. Myndigheten planerar nu för att integrera projektets erfarenheter i den vidare organisationen. Tyngdpunkten i utvecklingsarbetet med just de afrikanska frågorna kommer att breddas, från avdelningen för Innehåll & Lärande till Samlingsavdelningen - och från Etnografiska museet i Stockholm till Världskulturmuseet i Göteborg.

Men mycket av det vi lärt oss under projekttiden kan vävas in och göra nytta också i andra planerade insatser, med fokus på andra ämnen, målgrupper och geografiska områden. Vi tittar just nu på hur det ska kunna gå till, och ser fram emot att upptäcka nya spännande samband, frågeställningar och utmaningar kopplade till myndighetens samlingar.

Utvecklingsarbete pågår, alltså, och det kommer det att göra under överskådlig tid. För ju mer vi lär oss, desto fler intressanta frågor kan vi ställa. Allt hänger ihop och det tar aldrig slut.

Foto: Josef Emanuel Öhrneman
Kongofloden 1922
Bildarkivnummer: 0964.0317

---

5. Vilka är vi?

5.1 Styrgrupp

Jessica Christensen, avdelningschef Publika möten
Anna Lundström, bitr avdelningschef Innehåll & Lärande
Karl Magnusson, avdelningschef Samling
Joakim Skoglund, avdelningschef Kommunikation

5.2 Projektgrupp

Michael Barrett, intendent för Afrika, initiativtagare till projektet
Johanna Berg, projektledare Världskulturmuseerna digitalt
Yanina Casanova, museipedagog
Ingela Carlsson, handläggare
Maria Dahlström, antikvarie
Andrea Davis-Kronlund, utställningsproducent
Anna Fahlén, antikvarie
David Kandell, Grafisk formgivare/Kommunikatör
Bianca Leidi, utställningsproducent
Leif Länsikylä, teknisk producent
Sandra Rathsmann, kommunikatör
Tony Sandin, fotograf
Thea Skaanes, intendent för Afrika
Katarina Ståhl, kommunikatör
Annika Thorell, museivärd med inriktning program/vik. programkoordinator
Olof Tideman, museipedagog
Lotta Vilde Wahl, programkoordinator
Karin Wästfelt, museipedagog

5.3 Praktikanter i projektet

Dusit Abdiali, Uppsala universitet
James Munene, University of Michigan
Vanina Rosetti, Uppsala universitet
Linnea Sällqvist, Uppsala universitet

6. Litteratur

- Basu, P. (2021). Re-mobilising Colonial Collections in Decolonial Times: Exploring the Latent Possibilities of NW Thomas's West African Collections. I C. Cornish, F. Driver & M. Nesbitt (red.). *Mobile Museum: Collections in Circulation*. UCL Press, 44-70.
- Bennett, T. (2004). *Pasts beyond Memory: Evolution, Museums, Colonialism*. Routledge.
- Bharathi Larsson, Å. (2016). *Colonizing Fever: Race and Media Cultures in Late Nineteenth-Century Sweden*. Doktorsavhandling (Uppsala universitet). Mediehistoriskt arkiv, 32.
- Bjerregaard, P. (red.) (2019). *Exhibitions as Research: Experimental Methods in Museums*. Routledge.
- Bodenstein, F., Otoiu, D., & Troelenberg, E. M. (red.) (2022). *Contested Holdings: Museum Collections in Political, Epistemic and Artistic Processes of Return*. Berghahn Books.
- Delegationen för mänskliga rättigheter (2008). "Slaveri då och nu – Rätten till frihet".
- Engman, C. (2020). Dialog: Om utforskande möten på Etnografiska museet. *Kulturella perspektiv-Svensk etnologisk tidskrift*, (3): 7-17.
- Engman, C. (2015). Sundi Mongo - En by i Kongo: Att skapa och behålla en utställning på Etnografiska museet. Masteruppsats i etnologi, Institutionen för Historia och samtidsstudier, Södertörns högskola. <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:913184/FULLTEXT01.pdf>
- Forni, S. (2017). Engaging Dialogues: Reframing Africa at the Royal Ontario Museum. *Museum Worlds: Advances in Research* 5(1): 197–210.
- Giblin, J., I. Ramos & N. Grout (2019). Dismantling the Master's House. *Third Text*, 33:4-5, 471-486
- Golding, V., (2013). Creolising the museum: humour, art and young audiences. I V. Golding & W. Modest (red.). *Museums and communities: Curators, collections and collaboration*. A&C Black.
- Habel, Y. (2020). Svart existens i sin egen rätt [Essä/recension av C. Nyampetas Det var vackert ibland]. *FLM*, 6.
- Hallgren, C. (2003). Från darwinism till konst: Det Etnografiska Museet i Stockholm vid slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. *Etnografiska museet*.
- Hartman, S. (2018). The anarchy of colored girls assembled in a riotous manner. *South Atlantic Quarterly*, 117(3): 465-490.
- Hicks, D. (2020). *The Brutish Museum. The Benin Bronzes, Colonial Violence and Cultural Restitution*. Pluto Press.
- Johnson, E. L. (2014). Building the Neo-Archive: Dionne Brand's A Map to the Door of No Return. *Meridians*, 12(1): 149-171-
- Ljungström, O. (2004). Oscariansk antropologi: exotism, förhistoria och rasforskning som vetenskaplig människosyn. *Gidlunds*.
- Macdonald, B. (2022) Pausing, Reflection, and Action: Decolonizing Museum Practices. *Journal of Museum Education*, 47(1): 8-17.
- Modest, W., Thomas, N., Prlic, D., & Augustat, C. (red.) (2019). *Matters of Belonging: Ethnographic Museums in a Changing Europe*. Sidestone Press.
- Mångkulturellt centrum (2014). Afrofobi - En kunskapsöversikt över afrosvenskars situation i dagens Sverige. *Mångkulturellt centrum 2014:1*.
- Nguyễn, J. H. (2019). *Crating the World*. Athénée Press.
- Odumusu, T. (2020). The crying child: on colonial archives, digitization, and ethics of care in the cultural commons. *Current Anthropology*, 61(S22): 289-302.
- Odumusu, T. (2019). What Lies Unspoken: A Remedy for Colonial Silence (s) in Denmark. *Third Text*, 33(4-5): 615-629.
- Odumusu, T. (2015). *BLIND SPOTS (A TRAVELLER'S TALE)– NOTES ON CULTURAL CITIZENSHIP, POWER,*

RECOGNITION AND DIVERSITY. I J. Thorek Jensen & I. B. Lundgaard (red.) Museums – Citizens and Sustainable Solutions. Danish Agency for Culture, 110-119.

Petcan, A. m.fl. (red) (2020). "Renegotiating Material Culture". Konstempidemin.

Quijano, A. (2000). Coloniality of power and Eurocentrism in Latin America. *International sociology*, 15(2): 215-232.

Saad, L. F. (2020). Me and white supremacy: Combat racism, change the world, and become a good ancestor. Sourcebooks, Inc.

Sabuni, K. (2019). Vit, svart eller brun – handbok för aktiva åtgärder kopplat till hudfärg. Länsstyrelsen i Stockholm.

Sawyer, L., & Habel, Y. (2014). Refracting African and Black diaspora through the Nordic region. *African and Black Diaspora: An International Journal*, 7(1): 1-6.

Sawyer, L., & Osei-Kofi, N. (2020). 'Listening' With Gothenburg's Iron Well: Engaging the Imperial Archive through Black Feminist Methodologies and Arts-Based Research. *Feminist Review*, 125(1): 54–61.

Slaveri då och nu - Rätten till frihet.

Wallström, M. (2021). A Sense of Awe and Wonder. *Journal of Jewellery Research*, 4:122-139,

Warsame, B. (2014). An unintended legacy of Eric von Hornbostel's phonograph recordings: the sound recordings of the Somali Völkerschau in Germany and the different story they tell. Conference paper. *Sound Studies: Mapping the Field, Second International ESSA Conference 2014, Copenhagen.*

Bilaga A

Tool-kit 1 från Afrika pågår: Möte med orden

Den terminologi och kategorisering som strukturerar våra samlingar är i långa stycken föråldrad. I arbetet med material från just Afrika blir det extra påfallande. Orden kan sticka i ögonen, och stöta bort publik som egentligen är intresserad av materialen. Det vill vi göra något åt.

Samtidigt vittnar de gamla begreppen om den kunskapssyn som styr samlingens uppbyggnad. Vi vill inte radera idag känsliga ord, eftersom det skulle göra det ännu svårare att förstå tankarna bakom innehållet.

Men det som står i katalogen tenderar att eka i andra textsammanghang. Dataposten är primärkällan för den som söker information om en bild eller ett föremål, texten ser vetenskaplig ut, och citeras därför ofta i allt från uppsatser till utställningstexter. På det viset reproduceras föråldrade vetenskapliga synsätt i nya texter, och sprids med stöd av information i Världskulturmuseernas arkiv.

Vad kan vi göra?

Vi vill prova ett workshopformat som kan ge stöd åt institutioner som vill närma sig problemet, i dialog med representanter för berörda grupper. Vi vänder oss till den afrosvenska diasporan, men arbetssättet är lika tillämpligt på andra grupper, i synnerhet de som exploaterats av äldre tiders forskning, och haft litet inflytande över hur de presenterats för en bredare allmänhet.

Vi föreslår en process baserad på en heldagsworkshop. Deltagare bör vara en mindre grupp med externa experter, som kan vara t ex forskare eller representanter för berörda grupper. Det är viktigt att samma personer deltar i hela processen.

1. INFÖR WORKSHOP: Inventera! Leta fram och peka ut det som uppfattas som problematiskt, i katalog/databas resp editerad publik kommunikation (utställningstext, SoMe, aktuella kataloger). Alla kan bidra. Är materialet omfattande kan det ev vara klokt att ordna separata workshops för kategorierna Samlingsdatabas (a) och Utställningstext (b).
2. WORKSHOP-pass 1: Dialogvisning på museet & gemensam inventering av problematiska ord alt samma upplägg i digitalt medierad form (lämpligt för databasen). OBS disclaimer om att det kan vara svårt att prata om orden utan att uttala dem. Hur vill gruppen lösa det?
3. WORKSHOP-pass 2: Analysera utfallet. Klustra ev ihop tematiska grupper av känsliga ord.

Är det många ord som rör samma grupp eller område kan det göra det enklare att hantera processen i nästa steg.

4. WORKSHOP-pass 3: Sortera upp problematiska ord efter två axlar: Mer/Mindre problematiska begrepp, som kräver Intern/Extern expertis för att lösa. Det ger en fyrfältare med prioritering för nästa steg.
5. EFTER WORKSHOP: Agera! Börja med det som bedömts vara Mycket problematiskt. Intern expertis kan förmodligen lösa en del relativt enkelt, annat kan behöva mer research och alltså ta längre tid. Arbeta konsekvent, och använd OpenRefine för att hitta alla relevanta instanser. Kolla även upp sammansatta ord (t ex n-ordet kan finnas kopplat till familj, hydda etc). För vissa grupper eller områden kan extern expertis behöva konsulteras. Leta reda på rätt personer, och arvoda dem för att bidra med uppdaterad information. Intern personal gör den praktiska uppdateringen. Gå sedan vidare med det som bedömts Mindre problematiskt, och upprepa proceduren.
6. Ett sådant här arbete kommer att ställa institutionen inför avgörande vägval. Det är viktigt att de hanteras konsekvent (ex-vis lapp/same inkl alla avledda ord såsom lapsk/samisk, lappkåta/samekåta etc på alla ställen). Undantag föreslås för originalkällor (har Ester Blenda Nordström själv skrivit lappskolor lämnas det orört). Efter genomarbetad process har problematiska begrepp oskadliggjorts genom att:
  - a. Flyttas ned i posten i databasen, till fältet "Tidigare beskrivning" eller liknande, samtidigt som den primära benämningen utan informationsförlust uppdaterats till ett bättre, mer neutralt begrepp. De problematiska orden kan om så önskas döljas helt för externa användare, men inte raderas.
  - b. Strykas, omformuleras och kontextualiseras i publika texter. Där krävs inte samma arkivmässiga hänsyn till historien, utan fokus bör vara på att skriva texter med en tonalitet som fungerar nu. Ibland är det inte enstaka ord som tar emot, utan perspektivet mer generellt. Det kan också behöva åtgärdas. OBS att samma process kan vara tillämplig på andra medier (t ex audioguider), även om de kan vara mer eller mindre lätta att ändra i.
7. Återkoppla så fort som möjligt till deltagarna, tacka för deras vägledning och kommunicera resultatet av processen!

Bilaga B

Tool-kit 2 från Afrika pågår: Möte med samlingarna

Den information Världskulturmuseerna har om sina samlingar är ofta tunn, bristfällig och ibland direkt missvisande. Den kontext som gjorde att föremål samlades in, kan ha gått förlorad, och en del av insamlarna arbetade efter kriterier som uppfattas som irrelevanta idag. Vi har djup expertis inom organisationen, men med samlingar från hela världen och alla tider räcker den ändå inte till.

För att kunna rätta felen, fylla i luckorna, och återskapa den kontext som ger föremålen mening, behöver vi därför hjälp utifrån. Vi har goda kontakter med utomstående specialister, akademiska forskare såväl som traditionsförvaltare i source communities. Men det finns ju också många människor i Sverige, som har rötter i de kulturer museets samlingar hämtats ifrån. Möte med samlingarna är ett sätt för att bjuda in dem att dela med sig av sin kunskap, sina minnen och erfarenheter, med koppling till museets samlingar.

Inom Afrika pågår har tre olika varianter av urvalsprincip prövats i lite olika kontext: Geografiskt urval av objekt, frågeställning, diskussion. Tematiskt urval av objekt (musik, textil, kaffe), deltagarnas reaktioner och diskussioner. Konstnärlig metod. Konstnären gör först ett förberedande arbete och dokumenterar sin process, processen redovisas sedan för deltagarna i en första workshop, deltagarna repeterar processen och presenterar sina skisser vid en andra workshop.

Processen bygger dock alltid på tre faser, men det går att laborera med upplägget ändå. Processen är öppen, och efter varje fas fattas beslut om en eventuell fortsättning. Den specifika formen för varje process utformas i nära dialog med centrala nyckelpersoner och varje workshop präglas av deltagarna till något alldeles unikt.

Fas 1

- 1) Etablera kontakt med en nyckelperson som kan ha intressanta ingångar till, perspektiv på eller kunskaper om, samlingarna. Ibland tar vi kontakt, ibland blir vi kontaktade.
- 2) Arrangera ett första informellt möte med nyckelpersonen på museet (besök i utställningar, bibliotek och magasin). Mötet syftar till en öppen och förutsättningslös diskussion om ämnen, föremålstyper, samlingar, regioner. Efter detta möte kommer vi överens om en eventuell fortsättning.

Fas 2

- 3) Diskutera föremål med extern nyckelperson, intendent, föremålskoordinator eller konservator, ofta via mejl och med stöd av den digitala samlingsdatabasen. Spika urvalet och workshopens tema (exempelvis identitet eller kreolkultur).
- 4) Låt nyckelpersonen välja ut en grupp deltagare som hen anser kan bidra med intressanta perspektiv. Museet kan eventuellt föreslå fler namn utanför nyckelpersonens nätverk. Inbjudan skickas till max 10 personer.
- 5) WORKSHOP hålls med inbjudna gäster. Museet bjuder på fika. Dokumentera arbetet i skrift, bild och/eller ljud/videoinspelning. Sekreterare/dokumentatör har en mycket viktig uppgift i att säkra att ny information fångas upp. Nyckelpersoner arvoderas för sitt arbete, men inte övriga deltagare.

Fas 3

- 6) Överväg eventuellt hur den kunskap som kommit fram under fas 1 och 2 kan göras tillgänglig för en större publik.
  - a) Det kan göras internt, av museets medarbetare (t ex genom utställning eller blogginlägg) eller i mer direkt samarbete med berörd nyckelperson (t ex genom intervjufilm, filmad workshop, streamad/interaktiv workshop, podcast, bildspel). Publika event kan eventuellt arrangeras eller digitalt innehåll publiceras. Nyckelpersoner arvoderas för sitt arbete.
  - b) Event eller digitalt innehåll kommuniceras och marknadsförs.
- 7) Uppdaterad kunskap om föremål/samlingar förs löpande in i samlingsdatabasen av intendent.

Bilaga C

Lista över program och seminarier

Afrosvensk historievecka på Etnografiska museet 2017-2021

- 2017.10.04 Historiska bilder av afrosvenskar. Med visning, föredrag "Badin och de andra: att leva som afrikan i 1700-talets Sverige" av Joachim Östlund, Lunds universitet och samtal med Eric Basir och Catherine Anyango-Grünewald. Moderator Ylva Habel.
- 2017.10.07 "Sverige och slavhandeln. Slaveri och mångkultur i svenska 1600-talskolonier" föredrag med Jonas Monié Nordin, Historiska museet och Uppsala universitet och "Slaveri under svensk flagg" föredrag med professor Holger Weiss, Åbo Akademi. Avslutande panelsamtal under ledning av Kitimbwa Sabuni. Familjesöndag, visningar.
- 2018.10.10 Panelsamtal om de afrosvensk aktivism och organisering, med representanter för Afrosvenskarnas Riksförbund och CinemAfrica.
- 2018.10.13 Att ställa ut människor, föredrag av Bodil Hasselgren och Bodhari Warsame.
- 2018.10.13 Filmvisning: Martyren i regi av Ahmed Abdullahi. Efterföljande scensamtal med regissören.
- 2018.10.14 Familjesöndag. Familjevisning, trumverkstad. Afro-latinsk musik och dans med Diva Cruz. Sagostund med Anna Munyua som läser ur Melvin-böckerna. Barnboksförfattarna Stevie Mensah, Sheila Kalusumu och Jermaine Jackson från MeR Barnkultur berättar om sina författarskap.
- 2019.10.04 Filmvisning: Det var vackert ibland av Christian Nyampeta. Samtal mellan Nyampeta och Maria Lind.
- 2019.10.04 Blicken på världen. Dialogvisning i A WAY AWAY. Samtal med Ylva Habel och Catherine Anyango-Grünewald.
- 2019.10.08 "Mazahr Makatemele, den första svarta kvinnan i Kalmar", föredrag av Rafaela Stålbalk Klose. Samtal med Amat Levin och Michael Barrett. Moderator: Amie Bramme Sey.
- 2019.10.10 "Den europeiska abolitionismens baksida" föredrag av Françoise Vergès.
- 2019.10.12 Performance: Black Memory, med National Black Theatre of Sweden. Regi: Josette Bushell Mingo. På scen: Lamin Dieng, Binyam Halie, Palmira Koukkari Mbenga och Elaine Sjöstrand.
- 2019.10.12 Gestaltningar av svarta människor i svensk film och TV, föredrag av Ylva Habel. Samtal med Nanna Blondell och Maria Llerena. Moderator: Ylva Habel
- 2019.10.13 Familjesöndag. Familjevisning, trumverkstad. Afro musik med Nando Valoi, Urkraft dansskola. Sagostund med Anna Munyua som läser ur Melvin-böckerna. Barnboksförfattarna Stevie Mensah, Sheila Kalusumu, Emily Joof och Kayo Mpoyi från MeR Barnkultur berättar om sina författarskap.
- 2020.10.06 Filmvisning: Wax Print: 1 Fabric, 4 Continents, 200 Years Of History, en dokumentär av Aiwan Obinyan visades på Bio Capitol i samarr med CinemAfrica, Franska institutet och Just Africa.
- 2020.10.09 Onlinesamtal med författaren Amat Levin om hans senaste bok Slumpens barn (samarr med UR)
- 2020.10.10 Vernissage för Svarta tråden. Samtal med Amah Ayivi, Imane Ayissi och Nana Sacko. Moderator: Arieta Mujay
- 2020.10.10 Vernissage för Re-remembering Saint Barthélemy, i samarbete med Konstfack/GDI
- 2021.10.06 Afrosvenskar i historien – vilka var de? föredrag med Johanna Berg
- 2021.10.09 Vernissage för Remixing the Future och samtal med konstnärerna: Diana Agunbiade-Kolawole, Andreas Nur och Theresa Traore Dahlberg.
- 2021.10.10 Familjesöndag med högläsning & superhjälte-workshop
- Program utanför Afrosvensk historievecka**
- 2018.04.25 Publik workshop med Yinka Ilori
- 2018.04.25 Scensamtal om design med Yinka Ilori och Mam Foon, svensk/gambisk formgivare (mbfcreatives.com)
- 2018.05.16 Föredrag: David Olusoga om hans nya bok Black and British
- 2018.05.19 Wikipedia-skrivstuga med tema Afrika på Etnografiska museet (samarr med Wikimedia Sverige)
- 2018.10.12 Thuram Foundation - besök av Lilian Thuram, rörande Human Zoo-utställning
- 2018.11.11 Workshop och samtal med Marcia Harvey Isaksson och Ousman Sarr
- 2020.05.25 Afrosvenskar i historien – vilka var de? Johanna Berg och Michael Barrett (samarr med UR)
- 2021.05.26 Onlinesamtal om att lyssna till Kongo, i anslutning till Sonaxis med Roberto N Peyre, Kayo Mpoyi och Elena Wolay.
- 2021.11.13 Scensamtal i anslutning till visningen av "Fashioning West Africa" med Arieta Mujay-Bärg, Nana Sacko och Malin Busck.
- 2021.12.01 Scensamtal i anslutning till Remixing the Future: Diana Agunbiade-Kolawole, Jonelle Twum, Victoria Phiri och Adétomiwá A. Gbadébò diskuterade gömda berättelser och kommodifiering av arkiven.
- 2022.04.27 Möte med samlingarna / En annan blick på... Issraa Elkogali Häggström i samtal med Michael Barrett

- 2022.05.04 Afrosvenskar i historien – vilka var de? Samtal mellan Johanna Berg och Maria Fröhlich på Etnografiska museet
- 2022.05.11 STHLM Dans med Smail Kanouté, dansverket Yasuke Kurosan, filmvisning och scensamtal
- 2022.08.27 Afrika pågår Blockparty, en heldag på Etnografiska museet
- 2022.11.16 Deep Talk med Afroinstitutionen och Victoria Phiri från WHMZ. Världskulturmuseet, Göteborg

Deltagande hos andra arrangörer

- 2018.04.03 Ongoing Africa. Workshop, Africa Now, NMVW, Berg-en-Dal, Nederländerna (MB)
- 2018.07.12 "Publics and their Engagements." Panelsamtal vid SWICH Summative Conference: Exhibiting Cultures, Exhibiting Empire, Exhibiting Europe, King's College, University of Cambridge. (MB);
- 2018.09.20 Unpacking a Shield: Latent Affordances and the Making of an Afropean Archive. Museum Affordances workshop, University of Cambridge 20–21 September 2018. (MB)
- 2018.10.02 Sverige och den atlantiska världen. Föredrag på Blå stället, Angered (MB)
- 2018.11.22 Etnografiska som plats för det handgjorda, Föredrag, seminarium på Husby konsthall (MB).
- 2019.02.22 Sveriges koloniala förflutna och nutida spår. Föreläsning vid tematisk fördjupningsdag med nätverket GIBCA Extended, Göteborgs internationella konstbiennial [GIBCA Extended] (MB)
- 2019.03.15 Travelling with objects. Panel discussion with Alison Clarke, workshop Material cultures of natural history and ethnography. Museum of Archaeology and Anthropology, Cambridge. (MB)
- 2019.05.16 Afro-Swedish Presences. Concluding discussion with Josette Bushell-Mingo of the National Black Theatre of Sweden. International Conference "Heritage and Migration: New Methods and Historical Contexts" Riksantikvarieämbetet 15–16 May 2019. (MB)
- 2019.05.23 Finding the Black Atlantic: The Atlantic World and the African Diaspora in Swedish Museums and Archives. Föredrag vid seminarium The Sea is History: Discourses on the Poetics of Relation i samband med samtidskonstutställningen The Sea is History 23–24 maj 2019, Kulturhistorisk museum, Oslo. (MB)
- 2019.10.25 Sharing Digital Heritage at the Museums of World Culture in Sweden: The Challenges of Openness, Resilience and Critical Perspectives, presentation vid Digital Benin Workshop, MARKK Hamburg (MB)
- 2019.11.27 Afrosvenskar i historien – vilka var de? Föredrag på Stockholms stadsarkiv (JB)
- 2020.01.30 Etnografiska as Graveyard or a Museum for the Afropean Citizen". Konstfack Research Week 2020, sessionen The Museum is Not Neutral. (MB).
- 2020.05.19 History Labs: Kvinnohistoriska, workshop online: film, plattform, research. Afrika pågår: arkivgångar till kvinnor i missionen (ADK, JB, MB)
- 2020.07.08 Communicating the Arts (ADK tillsammans med Nationalmuseum)
- 2020.12.08 ACAST – Aclass, webinarium: "VÄRLDSKULTURMUSEERNA – OM ATT SKAPA ETT COMMUNITY GENOM ATT SAMARBETA MED UNGA KREATÖRER" (ADK & MB)
- 2021.02.17 Days of remembrance as a tool for exploring colonial history. Decolonizing Heritage from a Nordic Perspective - Nordiskt Centrum för Kulturarvspedagogik, Spring Conference, 17-18 February 2021 (ADK & MB).
- 2021.04.19 Ongoing Africa and decolonial practice. Seminar for the course "The Shrinking Institution", ARCH-2352-02: Spring 2021, Rhode Island School of Design (ADK & MB)
- 2021.10.26 Mamsell Rolff: One Black Woman in 19th Century Stockholm, på Behind the Scenes of the City: The Hidden, the Forbidden, the Forgotten 25–26 oktober 2021 Stockholms stadsmuseum (JB)
- 2022.02.17 Högtidlighållandet av Rasbiologiska institutet i Uppsala hundra år (MB)
- 2022.11.17 Afrosvenskar i historien – vilka var de? Östberga bibliotek i Stockholm (JB & Maria Fröhlich) Diskussion och lärdomar av Afrika pågår är nu en integrerad del av MBs föredrag och seminarier för internationella studenter vid olika lärosäten och kurser, t ex Afrikanistik (UU), Konstvetenskap (UU), Curatorutbildning (SU), Postcolonial Approaches to Art and Visual Culture (SU), Kulturarvs-programmet (GU), Arkitektur (Rhode Island School of Design, USA)

Apendix

Fotnoter

1. Begreppet har rötter i de afrikanska staternas avkolonisering under 1960–70-talen – d.v.s. de konkreta politiska och sociala processer som de forna kolonierna gick igenom för att avveckla (direkt eller indirekt) kolonialt styre eller minoritetsstyre och ersätta det med andra styrelseformer. Det kunde handla om att som statsöverhuvud ersätta drottningen av Storbritannien med en demokratiskt vald president, eller besätta myndigheter, departement och sjukhus med afrikanska tjänstemän och läkare. Samtidigt hävdade afrikanska intellektuella som till exempel Julius Nyerere, Jomo Kenyatta, Kwame Nkrumah, Ngugi Wa Thiongo och Leopold Senghor att dessa administrativa justeringar inte räckte för att demontera europeisk överhöghet och dess skadliga inverkan på befolkningens självkänsla och framtidstro. De hävdade att kolonialismen och rasismen hade fått fäste i afrikanernas självbild och i hur afrikaner såg på sina inhemska historiska kulturer, språk och samhällen. Därför måste avkoloniseringen även innebära satsningar på det kulturella planet: i språk, värderingar, symboler och kulturella uttryck.

2. Detta illustreras till exempel av museets förste föreståndare, Hjalmar Stolpes, evolutionära syn på de mänskliga samhällenas utveckling (Hallgren 2003:37) och de täta banden mellan svenska kolonialtjänstemäns insamling av föremål och framväxten av vetenskaperna antropologi och geografi vid 1800-talets slut (Ljungström 2004; Bharathi Larsson 2016).

3. Teorin om "affordances" kommer från miljöpsykologen James J. Gibson (1979) som ville förstå hur en omgivning, teknologi eller ett föremål uppfattas utifrån de handlingar som de möjliggör. Paul Basu (2021:46) använder begreppet för att beskriva de ändliga möjligheter som ett föremål kan aktivera vid en viss tidpunkt. De potentiella användningarna bestäms av föremålets inneboende egenskaper, de specifika sociala omständigheterna det befinner sig i, samt de färdigheter och intentioner aktörerna bär med sig. "The affordances perceived in an object by an anthropologist 110 years ago, and which perhaps motivated it being acquired for a collection, may be quite different to what the same object is perceived to afford in the present. Action possibilities are, therefore, intrinsically mutable and contingent, and we need always to consider for whom an affordance exists, in what circumstances, with what objectives, and to recognise that these are always framed in particular historical, cultural and political contexts." (Basu 2021:46)

4. Grinell, Klass (2020). Resonans – om våra relationer till världen. Blogginlägg, Göteborgs konstmuseum. <https://goteborgskonstmuseum.se/forskning/digitala-relationer/resonans-om-vara-relationer-till-varlden/>

5. Användare av databasen varnas för att vissa registerposter kan innehålla språk och termer från 1800- och 1900-talet som skildrar människor på ett föråldrat och stötande vis. Vi är medvetna om att tillgängligheten är problematiskt. Vi har ändå valt att inkludera denna historiska information eftersom den är en del av samlingarnas historia. Tillgänglighet till rituella eller ceremoniella aktiviteter anses i vissa sammanhang vara förbehållna endast vissa grupper baserat på t.ex. ålder eller status. Sådana föremål och fotografier har i vissa fall därför begränsad åtkomst. Databasen kan också innehålla namn på avlidna personer vilket kan uppröra och orsaka sorg, särskilt för nu levande släktingar.

